# ცისკარი

1858

ნოემბერი: წ[illegible] მეთორმეტე.

ტფილისი.

ქართველიძის ტიპოგრაფიაში.

# ცისკარი.

## ქართული

## სალიტერატურო ჟურნალი.

---

მოძმავალს 1859 წელს, ჩვენი »ცისკარი« გადადგება მესამეს წელიწადში. პატივცემულნი მკითხველნი ალბათ ხედავენ ამ ჟურნალის დიდსულებასა თუ ნაკლოვანებასა. ნაკლოვანებანი არა გვონებია დაიძრახოს ჟამიერი ოდიის წლის ყოსაკოლ ნაყოფი. მიგვიდოდა სხვათა ენის ჟურნალთა დაწყებასა ჰ იმე განსაჯოდი. ჩვენის მხრით აქამდე არა ვითარი ლონის-ძიება არ დაგვიზოგავს წარმატებისათვს ჰ განშვენებისათვს. მხოლოდ ალბათ ზოგიერთში კმაყოფილი არა ვართ ერთი ოდენ ჩვენა გვლებივართ. ლონის-ძიება ყოველსავე შეუძლებელს საქმეს დაჰსცემს ჰ დარღვევს. წარხოლის წლითგან,

რიგორც უწყიან მკითხველთა, მოკვლით დღე ჴ დღე ოთხშაბათს ახალის ასოებს, რომლითაც იმედი გვაქუს მივილოთ უფჯვლად ამ წელიწადს ჴ, რომლითაც დავიწყოთ ბეჭდვას მოძავალის წლითგან. უკეთუ გვრ მივალდეთ, განსარიგებლად მის, რომ არ დავრჩეთ საყვედურსა ქუშე მკითხველთა, ვცდებით არ დაგვრჩნენ უძადურად ჴ ვბეჭდავთ ამ ასოებით, რა ასოებითაც არის დაბეჭდილი ესე განცხადება. განვრცელებით ჴ ქადილით ლაპარაკს მკითხველთან, ვსახავთ მოძაგებულად, — თვით ჩვენვენ ჟურნალითგან, თუ ვითარნი თანამშრომელნი მოგვემატნენ ჴ ვითარნი თხზულებანი იბეჭდებიან? მხოლოდ თქუმნ, სამშობლოს ენის მოყვარენო ქართველნო, თქუმნზედ არის დამოკიდებული ყოველივე იმედი; თქუმნზედ არის დაუძინებული »ცისკრის« წარმატებაც ჴ ნაკლოულებანებაც. განვლეს ძველითი საუკუნეთა, რომელს დროშიაც თვითეული საგანი მოითხოვდა განმარტებასა. ეს ის საუკუნეა, რომელიცა არ მოითხოვს არა ვითარსა ჩაგონებასა. — თუ უკეთ უწყით, მაშასადამე თუ უკეთ გესმით საყვარელნო მკითხველნო, სარგებლობა სამშობლოს

ლიტერატურისა! მოშატებულად თავს გერ გაწ[illegible]ვნით. ვახსენოთ ღმერთი და შეუდგეთ ერთობ, საზოგადოდ, საზოგადოს საქმეს.

ფასი დარჩების იგივე შვიდი შაურია. ჭელი მოსწერდება კუკიას, ფ. დ. ბერიევის სახლში.

რედ. ი. კერესელიძე.

---

## ჩემს დას ეკ.....

---

ჩემდა ნუგეშად, ჩემდა შვებად, სასიხარულოდ,
ლხენად გლახუკის უდროოდა მწარედ დამწყვანის,
დაო სასურველ! ამა სოფელს შენ დამშთი მხოლოდ,
და განმასვენე ჯვეთებათგან ბოროტ მხეცდისა!
ცხოვრების ბნელს გზას, შენ მინათი შვების კანდ-
ლით!
შენის დამთლით შეჭუმჭვნილი სახე მინათლე;
შენი ალერსი, მშვიდი, წყნარი მიხარის შორით
და გულს დაჩაგრულს მენატრების კვალად სიცოცხლე.

სიცოცხლე ჩემი ძლივს გაშლილი სასიხარულოდ;
ძლივს დილა ჩემი მზისა ნათლით გაბრწყინებული,
მიიჩვენებდენ მე ამა სოფლის უვნებლთა მხოლოდ
და ახლად დაბნის ადმინთებლა გულს სიყვარული.

ჩოჩლისა სხივნი თუთ ეკალთა შეჰქმნიდნენ გვირგვინ,
ჩოჩლით ადგსილი არა გვხედნიდი ჭმუნვისა ცრემლთა,
მეგობართ შორის უზრუნველი დაგშვენდი მარად,
ჲ სიამით გემშვენდაც დღეთ მოსავალთა!
აწ სად წარგიდნენ ნეტარებაის ჴიზნი ბჟანვსნი,
რომელს აჩრდილიც არდა დაჰშთა ჩემად ნუგეშად?
ჩემ. გლახ ჩემსა გულს მოსეულნი ჭმუნვათა ასნი
ესრეთ ჰგლეჯენ უდროო მსხვერპლს შეუბრალებლად?

უცებ გრიგალმან უბედობის დაბერტყა ეს ჯერი,
ჩემ ცა მოიწყინა ჩემდა ნათლის, ჰვარა დრუნელ ქვეშ;
სიტკბოს თაალი წარიტაცეს მის ჴუეულთა ფრთეთ,
ჲ დამცა უფრესულს გაებიასა უწყედ უნუგეშ!
სადაც ოხვრანი ალმოხრილნი გულიის სიღრმით
ანგელოზ ქსმოდნენ ჲ ჰქრებოდნენ ზეცადეთა შორიზ;
სადაც ჰსწყავდნენ, გითა ცეცხლი, დაწყო ცრემლნი დუნით,
ჲ მით არ ჰსწყდებოდა არაგისი გული ნუგეშის!
სადა გენ გჰსცნობდი ციერთის ბრწყინვას, გენრც მწყრის კაშკ;
სად დღე უნათლო იყო დაშენ, დაშე — შენსანსულად;
ჲ სად სიკვდილსა გინატრიდი გით ცის ნუგეშსა,
თუმცა სამარეს შეეღრეზის, სადაც გიყავ!

მწუხარების დროს კაშნი მსწრაფლნი გულით ნაღალად,

ჩემ ჯიგრულობის სასეზედა დრომად ბეჭედნი თუსთ კვალთა.
ანდა აუგიდგეს გული ჩემი ოხრებისა ამ სოფლად!
მასწავლი გულით გვრ აჯელიფონ შემდეგ საიხარულთა.
გაუგე უსაგონოდ, უმიზეზოდ — მაგრამ, ოდესმე
გულსა რად ცა გაულეგებით განასახრებლა,
ან დაგიწეგებით, ან შებრალდეთ წარსულ საამე
თითქმის ჩემს გულში სურვით ნაცნობს ძველს კვალს
ჭვრეტდა.

თითქმის ჭსცდილობდა განბნეგასა გულის საბნელის —
ჩემ გით თუს სადგურს ჩვეულებრივ, მუნ დამკვდრებას.
მაგრამ მით უფრო გული გრძნობდა ფასს და კარგულის
წარსულთა დღეთა იგონებდა და ნეტარებას!
ესრეთ აშვენებს სიტკბოთა გაძღი სამარეს;
ესრეთ მშვენიერ ბაგეთა ზედ იელვებს დიმი,
თუმც და გულში უზომოსა ჩუთაგას სიმწარე!
ესრეთ გაძლს დამწუნარს დაცემის უძრავ ცის ნამი.

უზიარო ჩემთუს მდინარებდეს თუსითა წესით
დღენი ჩემ თვენი — ჩემ გრ გთვლიდი მე მათსა დენას.
შეშაშრენ ცრემლნი, მაგრამ ართუ ჭმუნვა
განქაგით;
ართუ გიხვანმე მოგისმენდა ნუგეშისცემას?
არა! წუკდიადსა მას სადგურსა სხივნი ნუგეშის,
ვერ მოეფინენ სამშვებელად გულსა უბედურს!
გაჯ მას, გაიცა ჭრაცხნ ნუგეშად, გით მე მაძაჩნის,
ცოტა შეგეწყიგე მწუხარებასა ჩემ გიის სადგურს!

ჭმუნვის ცეცხლითა გულსა დამწვარს აგრიდებს
ცრემლი

შემოშრნეს ცრემლნი — და ვსცა შვება მოშვებულა,
მაშინ შემექმნენ გონება ჩლუნგ და ქვეყა გაქრა
და ან რაც გიყვა, ან რაცა გან, უკვლა ძაგიწყება.
მაგრამ მახსოვს რომ ერთ-ორგზის მესმა ჭეშმარიტი
მეფისა
გვსთქუა! რომ მართლაც მრწამდა ოდი ხმად მეცხო-
ბრისა.

იმიერ სოფლით ჩემს ნუგეშად მოგდინებული
და მის ვასუხად მსურდა მეცა თქმა სიძლეგრისა!
მაგრამ შემზარდა, რა ნაცვლად ხმის გავხდა ხმაური,
და კედელთაცა დაურეებულთ წარმოსთქვეს ბანი!
ხმა ეს შენობი იყო გველურ და საზარელი!
გაგოცდი, გდუმენ — და კმა ჩემი მეკმე გან გვსცანი.
მის კამოთ გიყვა, გით სამარეს ესმოდ, უსიტყოდ,
გიდრე დასახრულს კაცის ბჭე არა განმიღეს.
ბირველად მზის შუქს თვალთ გან უძლეს დაგშთი
უნათლოდ,
შემდეგ საამით მომოგხედე გარეშე არეს:
ძღიანარე იგი, იგივ მთანი ნაცნობმომეენნი;
წყლკოტნი, ველნი უწინდელებრ ადწერანებოდენ!
იგივ უდაბლო, უცვლებელ ცა ნათლოვანი.
მხიარულ ერმანი თამაშობით მოიძღებიდენ!
გამოვემსჭვალე სამშობლოსას სადაც გვირგვინდი
წარსულთა ცანჯვათ, მწუხარებათ დავიწყებასა,
მაგრამ ახ! ეყოს წუთიერმცა ესრეთი ბედი:
მშობლის ხვედრის წილ შევხვდი ახალს მუნ ვაებასა!
ვისგან ნუგეშსა მოველოდი — მისი სამარე

თვალთ ეხვეულს ჯე არ დაბრმავდენ მეისვე ის თვალნი!
შეშურდა დაგმეზარდი მათ სავალავს ძლევამარე
ჯე გლახ გულისა სანუგეშოდ გერ გჭვრეტ ცრემლნი!

გისვან ჯე გათხს განიხარო? ან გულმან ჩემმან?
გაის შეგებრალდე, რომ ეგებ მით გული განგრიდლეს?
დრუბელი ჭმუნვის განმიბნეოს? ან გისმა დიმმან?
შენდობ დაგბერდი ჯე ცხოვრებით გული რომ დატკბეს?!
საყვარულის სურვალი მას გერ დაუთხრობს გულს,
მისი სიცოცხლე გერა დასტკბეს მართლ სიხარულით,
ვინც სოფელს მეხთას, საამური ოცნებით ადგსილს,
უმზერს გით ან მე, მაუნდაბელ გამოცდილ თვალით!
ხვალე ანდა მერწმენ გით დამეში მაცთუნი სხივი.
გინ ვსოქვას: ხვალეცა გიქნები მე, გით დღეს
ბედნიერ?

გისწავლე ესე, რომ გამექრო ბედის გარსკვლავი,
ჯე ან თუ განგლეს დღე მშვიდობით—ძრუხრუს ხვრეტს კვარს გიწერ.

მართა ნუგეშად, ჩემდა შვებად სასიხარულოდ,
ლხენად გლახ გულის უდროოდა მწარ დამშვრალისა,
დაო სასურველ! ამა სოფელს შენ დამშთი მხოლოდ
ჯე განმასვენე ქვეყნებათგან ბოროტ მხვედრისა!
მისთს გსლოც ცას რომ შავნი დღენი ჩემთს შთომილნი
არ შეწყდენ, გიდრე ქვასად ჩემთა თვალთ არ გიხილონ!

და მაშინ ოდესც საფლავად მიგვტოვოს თვალთა,
მშობლიურ მიწა, კვლთა შენთა გულს დამაცხრობ!

თ. გრიგოლ ორბელიანი.

1834 წ.

---

## ძწირი.

---

შორს სამშობლოსგან უბედურსა გულსა
იყდა ჭაბუკი ყრმა მახდიდა;
სოფლებსა ამის დაუდგრომლობას
მოსთქმიდა ბჭარად გულამოსკვნილი!
აგონდებოდა გორა მადლი,
მეღობელი კაკო, ტყეთა და ველთა,
სადაც ძვალნი ეკვლესიაშიდ,
განისვენებდენ მახთა მშობელთა;
სიდამაც დილვა შავისა ზღვისა
გამოჩნდებოდა დუნჯად და ლუნჯად;
სიდამაც ათასთ მცხოვრებთა ერთა
მოჩანდა სახლი ნაცად ნაცადად.
არდა ნათობდა მახი მთოვარე,
რომელს ბინდის ყამს ის შეეფარებოდა,
რომელი მაჩედ შეესა აფრქვევდა
და გოთა დედა შვილსა დათბითდა,
აგალობებდა და ახარებდა,

აჭაბუკებდა, ახალისებდა,
სიყვარულისა სანთელს უნთებდა,
დაშეს უთვლდა, დროს უტარებდა.
არსადა იყო მასი მდინარე
ოქროს ქვიშაზედ მძიმედ მოარე,
ტოტდის სათავე არის მჩქეფარე,
კაშანთ ჯვრის მეიარე.
არ ჭკნებოდა იგი გარსკვლავს ბედისას,
მთიებსა მჭვირვალს ბედის წერისას,
სიცოცხლის სვეტსა, იმედსა თვსას:
ბრწყინვალებასა სამშობლოსას...
შორს სამშობლოსგან უცხოსა ველსა
იყო ჯაბუკი ფერი მახდილი,
სოფლისა ამის დაუდგრომლობას,
მოსთქვიდა მწარედ გულამოუსკვნილი!....

კოლხიდელი.

1858 წელსა.
ოქტომბრის 4-სა.
ქ. ტფილისს.

---

# შაშვი. (*)

უცხოს, მშუენვარეს უაფაზას, უცხო შაშვი ჰსწყდა გალობდა,
ხან ჭახჭახებდა, უსტვენდა, — ხან თჳსს ტუეობას ჰგლოკობდა;
ხან მაგოულდა კუთხეო მიაწუდის, ხან გამოხსნასა ჰცდილობდა,
ხან დაღალული ტკბილის სმით, შორს სატრფოს თჳსს შაშვს უსმობდა:

— დაგნატრი იმ დროს, რომ გეყავნთ შეტკბობილ ერთად ბუდესა,
მზის ამოსვლასა გჳსარობდით, ფაფთოდ დაგჳტრთოდ ზღუდესა,
თაგის უფლება გაქუნდა. — ხეო შეგსწდით: სწორსა, მრუდესა,
ან ტუედ მოფის? შენი საშოვრე? ორკეცად გულს მწვავს წუდესა.

გჳსთქუა: თუ ამ სოფელს უძახსო? მითვე კარ უმეცარია.

---

(*) ლექსი ესე შეთხზულია განსვენებულის თ. ჩიქოვანისაგან, ერთის კეთილი წინათ სიკვდილისა, ვეთმეოფობაში. ეტყობა წინათვე უგრძნია სიკვდილის მოახლოება. ჩ.

ცხადია მისი მუხთლობა, უწყალო მეზღუდია,
ახლოდეს არვის დაინდობს, — დანშდობი ძისი მცდა-
რია,
და რას მის ბადეს გაგმშულვარ? — ჩიგვიდი-სადაურია!

ძხოლოდ ამას გითხოვ: რას გესმას ჩემი ას სხვა-
გან სიგუდილი,
ნუ ხსენებ....! სოფლად შემქმნია — საცოცხლე
ყამად დაგსიდი,
მოკვდეს დრო, დამხსნის უკეთესა.-გული მშვიდ
მექმნას დაცლილი,
შენ იხარებდე.-მე წაბრალ საყვარულითა ადგსილი.

მგზერა, შენც უწყი: სოფ სხვისა, უბედო საყვარულია.
იგია ორთავ სოფლისა: სიკვდილ და სიხარულია,
მასთან წაბრძანებ იმ სოფლად, რას ადმოხდების
სულია;
მუნ მიხვალ, — მზოვებ, დაგხვდები, სად საყვარულო
სრულია. —

თ. აკ. ჩიქოვანი.

---

რედ. პოლიკარპიანისა (ქუთაისი.)

---

მითხარ შე, ძმაო პოლიკარპიანო:
სადა ხარ? სად იზრდებოდი?

ვითარმცა ბორბალთა, ვითარცა მიწდვრილსა
შენ შემაძკობლად იმუოფებოდი?

წყალთ თანა წმინდის იორდანისა
ადმოსავლეთის სხივი თუ ჰგტრფოდა?
ან დამის ქარი დიბანის მთისა
მრისხანებითა თუ შემოგჰქროდა?

ლოცვასა წუნარსა თუ კითხულობდენ,
ან თუ გესმოდა საიდუმლო ძველი,
ოდესაც შენსა ფურცელებსა სწუებდნენ
იქ, სოლომონის საწუალი ძენი?

ჲ ბზა იგი ჯერ კიდევ ცოცხალ ართს?
ისევ მაიბრაგს ჩვეულებით
უდაბნოდს გზით იგი მიმავალს
ზაფხულში, მისის გრცელის ფუნცლებით?

ანუ, გაუხიდა დიდ მწუხარებით,
იგიცა დასჭკნა, უმეწროს შენზედა,
ჲ ქვენა მტკვრი სწკეპა სიხარბით
მის გაუკითლებულთ ფუნცლებთა ზედა?

მოშიოხარ მეც დუთის მოშიშ კელით
ვინ მოგგლეჯა ამა მხარეთა?
ხშირად შენზედა იყო მოწუენით?
იცავ ქვალხა მწარეთა ცრემლთა?

ან, დუთის მხედარი უუკეთესი,
ეგი იყო უფრუბლოს თხემისა,
ჰხ კითარცა შენ, მუდამ ცათ დიდსა
წინაშე კაცთა ჰხ დგთაებისა?

წინაშე შემკულ ოქროს სტისა,
სიდუმლოჲს ზრუნვით დაცული,
სად გეკხარ, რტო იერუსალიმისა
მეკლესიის ეთოგული მცველი.

კიდობანი, ჯვარი, საიმოლო წმიდა...
მჯვრვალე ბინდი, სხივ კანკელისა,
საკსე ანი მშუდობით ჰხ ნუგეშით
შენსა ზედა ჰხ გარემო შენსა.

ს. ლია. = ილია.

ჩუნჭ-სა. წელსა.
აგვისტოს თ-სა დღესა.

---

სვანეთის ალებასა ზედა კნიაზის ვ. ერ.

---

ღორთა მაღალთა,
ვინა მკვიდრობდენ,
რომელთა გულნი მოქადულობდენ.

გიორგის მხედრის,
ღმრთის შემწით მხვედრის,
გოლიათებრივ განიბრძოლდეს.
იკვეთენ მსჭვრალულად,
ლტოლვა ქმნეს წამლად:
მთიათა კაბრალთა დაიმალვოდეს.
იხილეთ ძალი,
სულგ შენაცვალი,
ურწმუნოს ჯუკოზნი დაიღალვოდეს.
ოდეს სცნეს თვალი,
მზისგან მავალი,
მიმართეს სჭვრაფად ხსნას შესავალი.
ოშია ყუბართა,
ვერცა გაებედვნეთ,
შენ შემოგვედრებით, დაგვდევი გალი.
რტოხი ქედისა,
მალია მხედისა,
შთამოგვიცვივდეს იქმნეს დამხვრალი.
როკვანი ჩუნნი,
ოხერ შეიქმნეს,
რაბამ სიბნელით იყუნეს დამთვრალი.
გმირო შენ გმოხებით,
სახლით ჯ გარით,
ვინ მღალი იყავ ტოტით მგელოდეს.

განმდიდრებითა,
სათნო საქმითა,
ვის ტახტი გვარითა ალვებ წოდეს.
ისმინეთ თხოვა,
ბედით შემთხვევა,
სიბნელე ჩვენი შეგვებ ჭალვოდეს.
ინებეთ თნება,
კეთილთა ქმნება,
წყალობა თქვენი შეგვებ წოდეს.
ერთა მეფეთაბელთა,
კეთილ მპყრობელთა,
მთანი გიგელდეს იქმნა მდელოდა.
რისხვამან თქვენმან,
გული დამწ შვედელმან,
ჭკუა განძრცვილნი შეგვქმნა ჭელოდა.
იკლო სიმხნემან,
მხეცებრ მქცეველმან,
დალმა დახვრითა დაეცემოდა.
სახმილთა გზებანი,
თოფხანთ ცეცხანი,
ვის ჯმანი კრთომითა მოგვეცემოდა,
თავნი გვირეტნა,
ტანნი გვილეწნა,
თქვენთვს ალმართნი იგავეთდა.

ალწყდა იმედი,
ჩაწვნი შემწედი,
შიშით გულები შეგვწვდა.
გით ლოდ ვეფხებთგან,
დევნულნი მხეცნი,
კლდეთა მაღალთა იფარვეოდა,
ილიგნენ დღენი,
ჩვენებრ ბნელთანი,
ჩლდილოთ ცისკარი ინათეოდა.

ანდ. კასრაძე.

ქ. ქუთაისს.

# მკითხველთა მიმართ.

მრავალნი გიდრეცა არიან, რომელნი დაგმონებიან უდღურებათა გულის თქმათა თუსთა და შეეთუ შესწყდებისთ განგებანი შესწორებებითა მოხთუნებითა, ადგილუანებიან და არდარა განწყდიან და იგონებენ, რაიდენნი წინად უხილავნი შეიდნენ შეიძლებიან მათ და განგებანთა მათ მიშესწორებებითა შეინა, რაოდენნი შეშესწრებანი შეინაგან დაფარულოებენიან; მაშა ოდეთა მიეხ სათნადო არს, რათა განიხილვიდეს შინაგანთა შესწორებითა. ვინადგან განგებანის სახიერებით მოცთუნებულნი მრავალგზის მისცემიან სინანულსა, განძნა გვაინდა უფალსა და ძათსა უოველთვე შეძარ; ამისთჳს კეთილ-გულის კმეიწყება ითხოვს, რათამცა გიდრე კეთილ-ყოფადმდე, ჩვითხვდეს განზრახსა თუსისათჳს გაძოცდილთა და უმეცნიერესთა კაცთა, შეეძლოს მათ, რომელთა არა უქონიეს მონაწილეობა განზრახვისა მის შინა, რაჟამთუ იგინი გულ-გრილად და არა თუსდ დებით განწყობენ მისთჳს; ვინადგან ნამეტნავი სურვილი განზრახულისა მის მიეხ, რომელსაც სურს ადრჩილებაჲ მისი, დააბრძოლებს გონებასა და გულსა

იხილავს, თუ გითარნი უკუჱ ენებანი შეუდგებიან მას, რათა ოდენ აღასრულოს სურვილი თჳსი. მოგიდეს მაგალითად სახლსა განრეგან შუქნიერებასა სახიერად და შენობით შემკულსა, ანუ შესაძლო იქმნებისა ჩათამცა ყოველად მშუქნიერი იგი სახლი იყოს საყვედ გესლიანთა და მაგონებელთა ქუჱყანასა ზიერთა, და კაცი, მხილუჱლი მისი და სითნო შეოჯეული სახლისა ძის, შეკიდეს მუნ დადგომად; შესაძლო ანუ, რათა დამჭსა მას დაძინებულსა კაცსა, მიეტევნენ გესლიანნი იგი ცხოველნი და დაზღვან წულილებად, განსიენეს კაცი იგი და მოგუჭრეს: რაჲსა უკუჱ იტყუით ამისთჳს? ანუ უმჯობეს იყოს კაცისამის დადგომა სახლსა უბრალოსა და სახითა შქაფსა გარეგან, სოლო შინაგან განუშრეტელსა და ყოველთა ქუჱყანასაგან ცალიერსა და შეუალსა, სადითცა კაცი იგი უგნებელად გამოსრულ იყო? ანუ უმჯობეს იყოს კაცისა მის დადგომა განე თჳთ უსაჭიროესთა დროთაცა შინა, გალრეგდის მოხრთულსა მას სახლსა შეხუედა და სიქუდილი?

ჴელმარიტად გეტყუით, ესრეთგე ჯერ არს კაცად ცოდმათაგან თუალისათა და გარეგანთა შუქნიერებათაგან და ყოველითურთ სათნოდ არს განიხილვიდეს შინაგანსა შუქნიერებასა. ჯერ არს ჴსნად ჴე ქუეყანა, რამეთუ ოდესმე უსახურება შორის დაჭკნობილ-არიან დიდნი სათნოებანი სულისანი, გეთილ-გულისჴმიერებანი, გულ-წრფელობანი, განწმენდილი სჯულისა და მარხუთნებელნი

მეუღლებისა სიყვარულნი; ავნა განგვანსა უსახურობასა ცოდვანი შინაგანნი სახიერებანი ჰქონან. მითხრაო: მგმთხველნო: ჩემდამი შეუწნიერებისა მოძებნა თანაარს კაცსა გულისხმიერებითა სრულსა, შინაგანისა, ანუ განგვანისა? უკეთუ წინაშდებარეს ამას მოთხრობასა შინა მოხსენებულს ჭაბუკსა განვზრახა ესრეთი, მაშინ არცა ადგოდა სახელსა თჳსსა საუთოსა ამის სოფლისაგან, არცა დასტეუნჯნდებოდა განგვანის მშჳნიერებითა ქალისათა, რომელმანცა უკანასკნელ წარმოსთქვა დაფარული შინაგან უსახურებისა გესლნი: ესრეთ, რამეთუ წარმკეთხუნჯნი ქუეყნითნი მოხსენებულისა ამის ზნეშიანი, იტყჳთ; რამეთუ მე სიძრწოლით ადგა არ ეგულების ზემოდე დაწერილი ჲა არ თჳსლადებიდა.

## ესარეგებლოთ ცხიერება ჰე დაუარყული კაცთა მოყრის გარეგანთა მშუნიერებათა შინა შინაგანი უშუნრებაჲ.

---

დროსა ქართუნლთა მეფობისასა, ხოლო ათაბაგობისა ბექასა, იყო მესხთა საძთაუროსა მთავარი არცაგაჩ; ამის უკუნ ესხა ასული ფრიად შუნიერი, რომელსა ეწოდებოდა სითახათუნ: ჰამბავი ქალისა მის შუნიერებისა განითქუა უოველსა მეგვანასა, არათუ მესხთა ჰე სათაბაგოსათა; არამედ მოიწია საქართუნლოსაცა, ხოლო მუნითგე სპარსეთამდე: მცნობელნი ამისათჳს ძენი, მეფეთა ჰე დიდებულთა მთავართანი, აღეტყუინებოდნენ სურვილით ჰე მოიწეოდნენ მესხეთად ქალაქსა არტანუჯს, ხილუად უოველად მშუნიერებისა მის ქალისა, განმზრახნი, უკუე გერ ეწოდნენ აღსრულებასა სურვილისა თჳსისასა შეთუისა მისისათჳს, მაშა ოდენ ლაშქრობასა — იუენ ერთის კილეთა უოველად შუნიერების ქუეყანისა მის მნათობელისათა.

ხოლო მოწეული იგი ქალაქად, კიცონიმე დაადგებოდნენ მრთელსა თუსსა, ზოგნი ნახეკარსა წელსა ჰე სხუანი წელიწადსა, დაადგინებდნენ მხმილად მსახურთა თჳსთა ჰე მოსთა, ხოლო სხუანი მოიმხიდვიდნენ მუნებურთა მცხოვრებთაგან, რომელთაცა გუშუებინათ გამოყურებულთა მათთჳს, ოდეს ქალი იგი გამოვიდოდა სასახლით გარე, ანუ შეგიდოდა წალკოტსა შესაქცეკად, რათამცა გხილვით

იგი მათ.

განეკვირვებოდა და გაშოთქმულისა და სავსებულისა შუენიერებისა მის ქალისა ჰამბავი; მიეწერდა იქმნა უცხოთაცა ქანის ეძიებთაგის ფადალას ძის უამაძბეგისათა; რომელი იყო ჭაბუკი შუენიერი, ახოვან, მკვეთლ და მამაცობასა შინა განთქმული: განიზრახა ჭაბუკმან ამან, ცათამცა წარგიდეს და წარიდგის თჳსთანა მრავალნი საუნჯენი უცნობლად მამისა თჳსისა და უბძანა დიდებულთა და ახოვართა თჳსთა განმზადება წარსლჳსათჳს სახმართა საგზადთა და ეოველთა საჭიროთა გზისათჳს, ხოლო თჳთ შეეჭურვა მდიდრის საჭურჭუტლითა და ძჳრფასი სამოსელი შეამოსა და განემზადა ცა, წარჭმართა გზასა.

და გითარცა მიაწია ქალაქსა ანტიოქიას, ვაჭრად ცა სახლსა მუნებურის კაჭიასსა, რომელსა ეწოდებოდა სახელად გუნაძ. იხილნა მრავალნი ქალაქსა შინ მისრულნი უცხოს ქუეყანეთი, ძენი მეფეთა და დიდებულთა მთავართანი, შუენიერებისა მის ქალისა ჴმითა გამოჯანურებულნი და შოგნისა მისისა მოსულნი. ხოლო უამაძბეგ მხიდგულმან მათმან განიზრახა, ცათამცა ანცა საცნაურ იქმნეს მათ მიერ, შეიმოსოს უბრალოთა სამოსელი და გზრეთ შეუდგეს ქალაქსა მის ხიდჳასა. ამისათჳს ეძიეს დღეს განთიად ადგა და განვიდა სახლით და მიმართა სამთავროსა სახლსა და იტყოდა თჳსსა შოძის თჳსსა, თუ გითარ უკუეს იხილოს სითხათუნი და განიცდიდა სახლსა მას. და გითარცა მიაწია ბიძის-ბიძე სახლისა, რომელისაცა საჯგოელი ჴსჯუნეტდა ქალაქით კეძოთ,

მაშინ ეძთბამად განეზგნეს კაძნი საძკმლისა მას ლ გითაძცა შეხედა უამაძბეგ, იხილა მუნით შუენიერი იგი სითხათუნ, ახლად აღმდგაძი საძცეელით ლ ეძთისა ოდეს ვეძანგითა მოსილი, ჩოშეღსა მკართა ზედან გაძდაშლოდეს გიშრისა მჭსგავსნი თმანი ლ ნათსეზნი კაგოანი ლ ჭსჩნდა თოგდებძ სპეტაკი მკერდი ლ გითაძცა ოძნი შუენიერნი თუძანყნი კოკობნი იგი ძუძუნი, რომელსაც კედი კაცობრეგი ყურეღ აძა შეხებოდა. უამაძბეგ მხიდგეელი მაჩი ხულ-მციძეგიქმრა, დაუბნედდეს თუალნი ლ დაცა ჭკუაზანდ ლ მეის უცნობი იქმნა. შეიხედა ესე სითხათუნ, მეის კმა ეუო დედა-მძუძესა თჳსსა ლ ჭძკუბა: ჩაგდიენე მოძათაგანი გიენე, რათა იხიდეთ მან ზიძის-ზიძ საძკმლისა ამის ქგეყანად დაცემული კაცი, რომელიცა მდეგანეებს გითაძცა ქუდაძი, ჭსცანს უკუე გიენ აძს ლ ძაკ შეეთხეე უბედეუკუნ მას? დედა-მძუძემან მეის უბძანა მოძასა ლ მიაგდინა სიდგად კაცისა მის, გითაძცა უბძანა მას გაზდილ-მან თჳსმან.

მოძამან, რომელი მაგდა, იხილა, რამეთუ კაცი იგი აძს მდეგაძე ლ უგეძოდა-ქმნილი, ლ გითაძცა შემდეგ მძაეალთა ეოდებათა გგასდეა უმძაგად ქმნილ-იეო, ისჯრაფა მოდეგა ეუალისა ლ დაასხა მას ლ მცირე მცაძედ მოეგო უამაძბეგ გოზეებასა; ხოდო მიგდინებული იგი ჭგითსეგდა მას ლ ითუოდა: გიენ საძ მჭაო ლ რა შეკეთხეა? მიუგო უამაძბეგ: მმაო მე თუთ აძ გეუეა თუ რა შეეთხეა, გაძნა ოდეს მასსოგს, რამეთუ მიმაგალძან ზიძის-ზიძ

სარკმელისა მის (უჩუქნებდა კელით), გიხილე ერთბამად განხმულნი კაცნი, რომლისაგანაც გამოკრთა მცხინვარებაჲ საკჳრველი, გითაცა მზისა მიერ, მიმტაცა ნათელი თუალთა ჩემთა და ჭუშს დავეკუშთე და უგონო გიქმენ, გიდრემდის შენ უკუშს მოშიეკვანდი ცნობასა. კვალადცა ეტყოდა მოწაჲ იგი და ჰკითხვდა, ძმაო ვინახან და ჩასათჳს მოხვედრდი, მიუგო უამაჩბეგ; ძმაო ჯან გლახაკი შორიელის ეზით მოხრული და კალ მოწუალების სათხოუნველად, ამისთჳს მოკვანთე აქაცა თხოვად ჩაჲსაგე ფლეკვარის საზღდელისათჳს, გეკვედრები ძმანო მარქჳ, შენ უკუშს ვინ სარ, რომელმან ესოდენი მღუიის მოუნჳრებაჲ და წუალობა მიჩუნენე და მახსენ სიკუდილისაგან? მიუგო მოწამან მან, მე ვარ მსახური მთავრისა, ასულმან მისმან გიხილა შენ დაცემული ქვეყანად, ამისათჳს მომავლინა საცნობელად შემთხუნულისა შენდა ვნებისა, მაშინ უამაჩბეგ ჰრქუა: ძმაო უძღუნენ ფრიადი მადლობა სიმდლესა მისსა, უფალმან მიაგოს ნაცუნლად წუალობისა ჩემისა ასი წელი კეთილი: ხოლო მოწა იგი მიიქცა სასახლესა, ულვიძე აუწყა დედაძმუესა, ხოლო მან მოასხენა ვაზდაზსა თჳსსა სითხჳთუნ ადილო და მასცა ფრუნი ერთი, და უბძანა მიეცემადგლახაკისა მის; უამაჩბეგ მიიდო ფლური იგი და მიიქცა სახლსა თჳსსა, სადაცა დადგრომილი იყო იგი.

მეორეს დღეს სადილად მისლა სახლთა ჲაგნაწოსა ვაჭრისა გუშამს, მისრული გუშამ უამაჩბეგისა, შემდეგ ჯვრწოსანისა მოკითხუსა დაჯდა ახლოს

უამრავსეულისა: ხოლო უამრავსეც იწყო კითხვა ქვეყანისა მის ჩუენულებისა და მთავრისა მის ჰამბისა: გუშავ ტყუოდა, კითარმედ მთავარი ჩუენი არს ფრიად პატიოსანი გუამი, დუთის მოშიში, გლახაკთა კეთილის ადმბუარობელი, ეკკლესიათა მაშენებელი და უოკუეის სულიერთა სითნოებით ადსავსე; გარნა უბადრუკად ჭრაცხს თავსა თჳსსა, ვინადგან არა შუის ძეა, გარნა ოდენ ერთისა ასულისა, რომელისაცა შუენიერებისა ჰამბავი განთქმულ-არს კნინდა სრულიადსა კიდესა სოფლისასა, და მოსულან მრავალნი მეფენი თავადნი და დიდებულნი ძენი და ჩინოვრებენ ქალაქსა ამას, მოჴდილნი კეთილისა მისისა შოვნისანი; გარნა ამათ და შეებიან უოკუეული მეცადინეობანი მათნი, ვინადგან ქალი იგი არა განიზრახავს ქმრის შერთუასა, ხოლო მთავარი ჩუენი, მამა მისი არტაგაზ ფრიად ჰსწუხს ამისთჳს: ვინადგან კეთილი ესე საძთავროდ მისი ჯერ-არს დაშთეს უმკუდროდ, ხოლო ათაბაგიცა ბექა მრავალის ეძიებს დასურათებასა მისსა, გარნა ეშინის შეუიას ჩუენისა ვახტანგისა, ვინადგან ვახტანგს ფრიად უუუარს არტაგაზ.

ჰკადრა უამრავსეც: ძმაო, რა ჰაზრი აქუს ქალსა მას, ვინა სურს ცოლად შეიდთოს? ნუთუ საუკუნოდ უქმრად ეგების? მიუგო გურამ, ვინ შეძლებელ არს ჩუენგანი ჰსცნას ეგე და ვინ იკადრებს მაგისოჯს კითხუასა? მე მიგიი ასული ერთი, რომელსაცა სითიხათუნ ჰჰრქუან სახელსა თჳსსა და ფრიადცა უუუარს იგი. თუცა მრავალჯერ გჳკითხავ მაგისთჳს გარნა მიცადის მეტყუს, რამეთუ ქალი იგი მიდრე-

კიდე არს დუთის კუდრებისა მიმართ და საწადელი მისი არს, რათამცა მაეთხოვოს ზეცისა სიძესა და წარკვდეს მოწასტერსა დედათასა, სოლო საცხოვრებელი თჳსი განუყოს გლახაკთა და ეკკლესიათა; გარდა ეშინის მამისა თჳსისა. უამარბეგ მსმენელმან ამისმან, არდარა განაგრძო საუბარი, უბძანა მოწათა მოდებად სადილისა, მოიდეს ტაბლა და დაკეს და სანოკავენი და იწუეს ჭამა და სიძლენ დუინოსა: ოდეს შეზარხოშდენ, მაშინ უამარბეგ ჰრქუა: გურამ, მაქუს რაიმე შენდა საიდუმლო საქმეი და გჳსახებ შენ მიერ აღსრულებასა, ჯილდოდ ამისა მიგცე ბრაკალი და გუო შენ უდრეს ხატავისა და ხარისხისა შენისა, ხოლო ასული, რომელიცა არს საითახათუნისათანა, იგიცა გითხოვო ცოლად ძმისა ჩემისათჳს და იყო მდიდარ ჟრიალ წიანაჩე უოველთასა. მოუგო გურამ, კელმწიფეო! მიბრძანეთ, უკეთუ შესაძლო იქმნების ჩემ მიერ, ირწმუნეთ სახელითა ღუთაებათა, რამეთუ დაუზოგველ-ვჰუოფ თავსა ჩემსა. მაშინ იწუო უამარბეგ და იტუოდა გურამს. მე გაბრაიან ეგრეთვე ძეი სახელით უამარბეგ, რომელსაცა შესმა შუენიერებაჲ მთავრისა ოქუენისა ასულისა, რომლისა სურვილმან აღმატუნა და მოგიწია ვქა; ძოდან გითხილე ქალი იგი მისრულმან სახლისა მისისა სარკმლის დამართებით, და უოველგე ზემოწყრილა, გითვრცა უამარბეგს შეეთხუა ხილვა სითახათუნისა მიუთხრა გურამს: აწ მაქუს ძმაო გითვრიან სახით სათნოდ იქმნების ჩემდა, რათამცა გუწოო სურვილისა ჩემისა აღსრულებასა, თანაძღებ-ვარ

გითხრა გულსა, რაჭეთუ უკეთუ გულ გულსკი განზრახვასა ჩემისა ადსრულებასა, მაშინ თჳთ საცოცხლესსა ჩემსა წინაშე ქალსა მის დავსრულებ. მიუგო გურამ, კვლაჳეთ ჩემო! ითხოვნეთ ჩემ მიერ, რაჭეთუ მე ყოველითურთ გულებით სურვილი თქუენი ადვასრულო, უკეთუ შემძლებელად გჳხადოდე თავსა ჩემსა, განძნა ანა გითხრასა მცნებასა ჲა საშუალობის მოცემა არ ძალმიძს ჲა არცა გუნდი რაბამი მცნებად მოგცეთ, გინადგან სურგილი თქუენი მდგომარებს დიდსა საქმესა შინა.

ესმა რა ესე უამბრძეგს მოიდრიკნა მუხლნი წინაშე გურამისა ჲა ჰრქუა, მიიდე ჩემ მიერ, რაჟამს გხუდს ჲა გინადგან ასულსა შენ ახლავს სითხათუნს, დამიგდე მას, ნუთუ რაიმესმე დროსა-ძიებით შეიძლოს გამოცხადებად მისდა საუბრულისა ჲა სურვილისათჳს ჩემისა: წინადგმე გაუწყე, რაჭეთუ თჳთ ასულსაცა შენსა გითხოვ ძმისა ჩემისათჳს; მიუგო გურამ, აწ გე შეგჳძლ ასულისა ჩემისადმი ჲა უოველსავე ბრძანებულსა განგუცხადებ ჲა გჳითხაცა, გითრჩის საშუალობით გმცადნეთ ადსრულებასა განზრახულსა ჩუენისასა, ჲა გმტკიცე ძგალდცა, თუ გითრჩის სახით თჳთცა მან გამოუცხადოს სითხათუნს: ადსდგა გურამ ჲა შეგიდა ასულსა თჳსსათანა ჲა ეტყოდა ესრეთ: შჳლო თამარ, მაქუს რაჲმე შენდა სათქუელად საქმეჲ უცხო, რომელისაცა ადსრულებასა ზედან დამოკიდებულ-არს ბედნიერებაცა შენი, მდუგო ქალმან. მაშათ მიბრძანე ჲა უკეთუ ჩემ მიერ შესაძლებელ-იქმნების ადსრულებად მისი,

ჭითან გოკანდრეს უარის ყოფასა ბარძანებისა თქუმნისასა.

მაშინ გურამ იწყო ჰკრქუა: ისმინე სიცუარულო ასულო ჩემო, ჭაბუკი ესე, რომელი დაგიდიმიდა, არს სახლსა ჩუენსა, არს ძანის ერთისთაგის ძეკა რომელსაცა სახელად ყოდების უძმანებეკ; მას უკუეს ჰსმენიეს შუენიერებაჲ სითხისთუნისა, ამისთუს ამიკად შეკმნილ არს ჰ წარმოსულიარს სიკარისთოჲსა თჳსით, რათიმცა შეიძთოს ქალი ევი ცოლად, ჰ ჩსთხოკს არცაკაზს; ჭაბუკი ეგი მეკედრა შეუთან შეუმავლობასა, რათიმცა შენ თავსიდუა მოსწყრებაჲ სითხისთუნისა ჰ ითხოკო მის მიერ თანეწორებაჲ, შკეთუ მამა მისი მოსცემს ჭაბუკსა ამას თუკით თჳსით თანყმობასა. თამარ ამისი მსმენელი განცუფრდა ურიდ ჰ მადლად გაციებულსან მიუგო მამასა თჳსსა ჰ ჩსქუა: მამაო, კაჲ რომელ უბრალო ფიქრი არს თქუნსი მიერ თქუენული ეგე ჰ ჭაბუკეცა ეგი ამოდცა დამიშუნდაჲარს, ანუ გითან მიბრძანეთ მაგისთუს ჰ რაბამ გოკანდრეს მაგის გამოცხადებასა სითხისთუნის მამართ, ნუთუ გსურთ სიცოცხლისა ჩემისა უეამოდ დაკარგუა ჰ ფიცხელის სასჯელით გამოძიება ჩემი სამთავროჲსა მის პატრონთ; ნუთუ არა უწყით, რამეთუ სითხისთუნ სრულიად ღუმნის მეფულეობის განზრახუსაგან, ჰ დიდებული მამაჲ მისი დიდად ეკრძალების გამოსაცხადებელად, ოდეს მოიწეკიან დესპანნი დიდებულთა მეფეთა ჰ მთაუნართანა ჰ ჩსთხოკენ მას მიცემასა ასულისა მამისასა ძეთა მათთუს ცოლად: უკეთუ

შე მაგისთუს გჩუოდ მასთანა ზრახუასა უოჯუსლად
ჰაბლეს საკუდალსა, ანუ საკუნოდ განმაშორებს თჳსგან; ახა მამო, ნუ მაწუსკოთ მე მაგას... ჲ ნუცა
იქუდაგუნებთ მაგისთჳს, არქუთ ჯაბგასა მას, რათაჰცა მან მოიძიოს ხსნა დანაბრძანებაჲ: ესე უოგელგჳ
აუწუა გურამ უანაშაულუს, ადგოსო იგი მწუხარებით ჲ არ უწუოლა გითარცა უკუსწ საშუალობა მოეპოგა
მისაყს.

ხოლო ყანაშაულე შეორეს დღეს ჭკალაღცა შემოსაღი უჰრაღლოს საპოსტოთა წარემართა საძოაუჩროს
სასტიკსა მიმართ, განიმრახეგდა, რათამცა იხიღოს
ჭკალად საითიხათუნ. ოდეს უკუსწ მიეახლა სახლისა
მას საჯემელსა, სადაცა იყოფდა საითიხათუნ, იწუო
გეფოხით სლუს ჲ ეცრეთ მიმართა სასახლესა მას,
იხილა საჯკალით საითიხათუნ მიმავალი იგი, ჭრქუა
ლელამჭუმესა თჳსსა, აჭა გლასაკი იგი კაცი ჭკალაღცა მოგალს, მოუწოდეთ მას ჲ მიეცით მოწუალებაჲ ჲ ჩკითხეთ საით მოსულანს უპაღრუკი იგი? ლელამჭუმემან გამოსულმან გარეთ მიუწოდა, ჲ
ყამაჯბეცა წელიად მიგიდოდა სახითა უმდურისა ჲ
ღონე მოკლებულისათა; მიგიდარა ახლოს, ჩკითხა
დგლაკაცმან მან, გინაჯ ძმაო ჲ საით მოსულხარ?
მოუგო ყამაჯბეც: გაჯ გლასაკი შორიელთა აღგიდთაგან მოხრული, თხოგად მოწუალებისა ღუთის მოიუარეთა გორეგან, გზასა ზედა დამეთხუა ხურგება
ჲ მისგამო უღონოდ გიქმენ, ხოლო აწ მომოგეკუსოეში აღგიდითი აღგიდად, არა მეკონეა არა
გითარებისამე სვანისა; უწინარეს ამისად ჭკალაღცა

მოკვდა აქა მოწყალებისა თხოვაზე, გაძნა მოკვახდა
და ვიცის-ვარ სარკმლისა, რომელიცა ჩხუბურეტს
ასვაგზისა ამას, გახადე რამეთუ განეხუნეს კარნა
სარკმლისანი, ხოლო განხმასათანა გამოკრთა საკვრ-
ველი მცხიანუარებად მჭვრეტელისა, რომელისა
მცხიანუარებისა გვრა მტკრთველი მუის დაგეცი
ქუსლუანად და უგონო გაქცეს, გიდრემდის ადმადგე-
ნდა მე მოსრული ჩემდა რომელიმე კაცი, რომელ-
მანცა მაჰკუდა წყალი და მომაუჩანა ცნობასა და
ოდესაც ზე ადმადგინა, მაშინ მომცა ორნი ფულუნი
და მეუსეულად განმეშორა, ხოლო გითარცა შეკის-
წყრე, კაცი იგი შემოგიდა სახახლესა ამას; აწცა,
დედაო, მოგიწიე მოწყალებისა თხოვად, რათამცა
სასლისა ამის უფალმან ადმიბუდას კელი წყალობითა
თუსითა და უფლისამიერ მიიდოს ნაცუალი კეთილი.
მაშინ დედაკაცმან მან ადმოიდო გასდიდისა თუსისა
მიერ მონაჭებული გლახაკისათუს ფლური და მისცა
ხოლო თუი მიიქცა ბალატად. მეუსეულად კმა უუო
გლახაკმან მან, გამზდელო მცირედრე შეიცადე,
რამეთუ მეგულების რაჲსამე კეთხუა; დადგა დე-
დაკაცი იგი და ჰკითხა, რაჲ გსურს შუილო! მიჩქუ
დედაო, გისი ანს სძაძ და ბალატი ესე ანუ გინა
მომანიჭა წყალობად ესე?

ჰჩქუა დედაკაცმან მან, შუილო ბალატი ესე ანს
მესხია მთავრისა, ხოლო მოწყალებად ესე გიბოძა
მხოლოდ შობიდმან ასუილმან; მისმან ჰკითხა უამრბეგ,
უგისა მას ქმრაი მიუგო დედაკაცმან, ანა მას ანა
სურს ქმრის შეწთუა; ქვალდცა ეტყოდა უამრბეგ:

ნუოუ მთაუჯრსა გაჩდა ეჩთისა მის ასუდასა ანა უჯის სხუა მემკუდრეჲ? მიუგო დედაკაცმან მან, ანა შჯლო, ანაჯინ უჯის, გინადგან ქალისა მის შობასთანა გაჩდაიცუალა მეუდლეჲ მთაუჩრისა: დასძინა უამრბევ, გითარ შესაძლებელ ანს, რათმცა დიდებულ ესე საძთაჯრთაჲ დაშთეს უუაგრთონოდ, ოდეს ანცა მთაუჯრსა უჯის სხუა შჯლი ჲ ანცა ქალსა მას სურს ქმრის შერთუაჲ, ნუოუ ესოდენი საიდიდრე ჯერაანს დაშთეს ოხრად, რაჲსა უჯეს განაზრახაჯს ოჯო მთაუჯრი ამისთჯს? მაშინ მიუგო დედაკაცმან მან განჯურუსებულმან საუბრითა გლახაჯისა მის, შჯლო, მე ვითარ შემძლებელ ვარ ცნობად მაგისათჯს, ჲ ჩუენთანა მაგისთჯს ანაჯინ ჰუოჯს ზრახუაჲ ჲ ვერცა მუნამდე კალიერ-ვიქმნებით გჩკითხოთ ეჯე: გარნა რას იურვი მაგისთჯს? წარეშართე გზასა თჯსსა, რათამცა დმერთმან წარგიმართოს ჲ მოიპოვო დდიური საზრდელი, რომლისაცა მორწუად დაშურეს, ჲ მიიქცა დედაკაცი იგი სახლსა, ხოლო უამრბევ ჟამ ძიძართა ადგილსა ახლოს სარკმლისა სიდაცა იუოდა სითიასთონ, ადმოიდო მცირედი კოტრი ბურისა ტაჯარჯოლით ჲ იწყო ჯამა ნელიად.

ხოლო დედამძუმემან უოველივე თჯთოეულად მიუთხრა სითიასთონ საუბარი გლახაკისა, ვიდრემდის განცჯუარდა ქალი იგი ჲ არა რაჲ უწყოდა კაცისა მისთჯს, უსრეთ მცტუნჩდისა; გარნა მიეცა ფიქრსა. მახედა სითიასთონ სარკმელსა ჲ იხილა კაცი იგი მჯდომარე ბიჩის-ბიჩი ხჯსსა ჲ ძლით

მჯაშელი ცაჩაიელისა მის ბურჭისა; მაშინ კვალდაც კმა უთო დედამძუძესა თჯსსა და ჰჩქუა, მისედე უბადრუკსა მას გლახაკსა, ჩაის და ჰჯაბს ცაჩაიელსა ბურჭსა, მიუგლინე მოწიასა კელით სანოგაგედ და სასმელადცა მცირე, გინდგან ფრიად მეტმის მისთჯს, გინდგან სნეულ არს და არა ჩაჯმე აქუს, რათამცა სჯამოს უბადრუკმან მან. დედამძუძემან მუახ ადასრულა ბრძანება გაზრდილისა თჯსისა და წარუგზაგნა მოწიასა კელით. გითარცა იხილა უმაბრძეგ განიხარა და ფრიად ჰმადლობდა, და შემდკომად სანოგაგეთა მიდებისა აღმოიღო უბით ძჯფასი ბრილიანტის ბეჭედი, რომელი ფარულად მთადუა ნუშტსა ბურჭისასა და მისცა მოწიასა მას და ჰჩქუა, მიაბრთგი ნეშტი ესე ბურჭისა დედოფალსა შენსა და ფრიალი მადლობაცა უძღუნე ჩემ გლახაკისა მიერ, დმერთმან ასწყალ კეთილად გარდუხადოს შენ ქველშაჯა ჩემი, გარნა მოახსენე, ნუ მიიღებს სათაკილოდ ნეშტსა ამას ბურჭისასა და თჯთ მიიღოს, რომელისა მიერ მიიღებს ფრიალსა სიხარულსა; მოწიამან წარიღო იგი და მიაბრთგა სითიხათუნს ხოლო უმაბრძეგ, მეტს წარგიდა სადგურსა თჯსსა სითიხათუნ განცჯფრებით მიწდებულმან ბურჭისა მის შემუსრა იგი მეტის იხილა შთადებული მას შინა ძჯფასი იგი ბეჭედი და მეუჯსეულად შეძწუნდა სულით, და მიეცა დრმასა განზრახჯასა, და იტყოდა, რაჯმე იყოს ესე? უკეთუ ნამდგილ გლახაკი იყოს კაცი იგი, გან მისცა მას საკჯრჯსლი ესე ნიგთი უკეთუ ჭკოჯა საქმე, შეძლო მას გასუდრჯა და

ბიაცეგა დიდ ძალისა ყანსაცა, რაჟამთაცა ცეხოდეს
ბრძოლასა. და ეკეთე მე მაშინვალისა ამისთჳს, რათა-
ცა მე ძალსცე ფუძა, მაშა, არცაშეცა წარგედოლა
ჲცი ამიერ და მოკლოდაშეცა პირველი მიდგებსა,
და არცა ეს კოთარის ცხოვრებაი წარმოშეგზავნადა
ამის: ეს კოთარი ჲიქრთი ცარცხოცულიაიო სა-
ახისთჳს, და მრთელსა მის დღესა ცანაზრახვდა
ჳრთად დაჴშეყრებული ამისაჴს.

და ეკოთრეცა ცანაზრახვდა ამისთჳს სათახსოდ,
მაშინ შეყრა ეკრძის ასული თამრ და ჰკითხვდა
ცტეოდა სათახთჳს: ვეღარ ეწიო ჩემი! რად ეჴ
ეშეყრებული დაჟიქრებული ხართ? მიეგო სათახთჳს
ამს ჩაჯეშე საქმე საცჯუთო და ამისთანაჲ საჴეს-
ეცა; ეინდეცან ცახალე ცდებაი ეთრე ძოხრეული
პირახსნად სიცეძლისა ამის ჩემისა, რაჟამდი ით-
ხოდა მოჴეყრებისა, ჴორციჴსეე მის ეძლევა
ეთი და სანოჟაეცა და ეჴსეჴრთდი ამიერ, რაჟეც
ცითაებდა სახრდელსა მის, ხილო ეკანასკნელი ნა-
ი ჰშთის მის მოჰიცანა მოწამესა მან, ჩაჟეცდაცა
მიეცანა მის და ჩჩაჴჴა, რამეთე ცდახაი ეკი ეკე-
დრა მის, რათაცა ნაშიერი ჰშთის მის მიეცილა ჴე
და დაჴშეხსრთ ჰეღათა ჩემთა, და ოდეს ცანჴსრულ
ეკი, ანუ რაჟაცა ჴჩეოჴე ჰშთა მის მიანა (ეშეჴნა
ჰშეჴდი თამრს), ამისთჳს რაოდეს ცანჴჩეეეშეება,
ეროდეს საჴეხრაჟდეცა მიქეს, და ჴეშა ჴჩეცან, რაჟეც
ეთის ეხე? ეჴეთე ნაშიერ ცდახაი ანუ ცაი ი-
ნაშა კან მიხცა მის ძრწოეაი ეხე ჰშეჴდა, ეჴეთ
ჩეიეა სიდაჟე და მოჰიცანა ეჴ სასიკეთოდ, მის

ანტონიმე ივლტოდა ამის გან და კელიდანაც ჩემ მიერ
ყოველი მიდგომისა, გასუფევნობა, რათამცა არა ეყოს
ამას შიში ჯოთაძეის კელიურებს ცხოვრებისა. მსმე-
ნელმან თამარ, ვინადამ ეს მოახსენა დედოფალი
ჩემი! რა გეწყინოს მაგისთჳს ეს არის რად ეურჩით?
უკეთუ კაცი ერთი ნაშიერად არს გლახაკი, გვალდება
მოწყალე არს, მაშინ უმეტეს ესია მაგისი, და უკეთუ
სჯის რასმე გვრაგობს არს, შიშ მიერ თქუენ არა
რასმე გეუნებიან გაძნა უკეთუ მოიცემთ ნებას,
ვიკადრებდეთ მოგასსენოთ ცოდნილი თქუენდა სასა-
ძგეებლოდ და რათამცა არდარა გუქუნდეს არა გი-
თამძე ფიქრი და შიში სათქმელისა, რომელისაცა
იკრძალებიან ძმანი სიძისანი, ჩუენ ჯაფა უწყო-
ნენ შიშინ თამარ იწყო და ეტყოდა ესრეთი დედო-
ფალო ჩემო! მე სიკუთილად გჳსურნობ, რაჟამს ბეჭდი-
სა შენ მოკლეანებასითჳს გაქუსთ იგჳე, რათა არა
გჳფრთხობით მოგუკლეანებინოს რომეტსაშე დიდებუ-
ლთაგანსა მეძიებელსა კელიასა შენისასა და აქა აჴ-
მოყოფისგანსა. ესმინეს დედოფალი, რამეთუ თქუენ
მეუფდებოდით გარეშეიქცევიანსავან არაოდეს მსოფლიო
მოხუცებულსა შამსა თქუენსა მეფობასა ანაოდეს
ვინ ეგრეთ სრულად სამთავრონი მეფისანი ოსრად და
ვინ ეგრეთ დაშლილად, და მოსცემთ მტერსა თუ-
ქუენსა ცხენდად წართმეულებად, ეგრეთ ქეთილ-
ად ჩანდეთ ათაბაგი ბეკა შარადის ეკითხებიან შამის
თქუენის დაუნდობლისაჲს სამთავრონი თქუენისა,
და შარადის კელა ანისისაკენ მიმის თქუენისა,
რომელისაცა შეშდეგ დაიპყრეს შამი თქუენი,

ადრე არ გვაკვირდებოდა ეს ამბავი, ვიდრე ერთ დღეს ჩვენ ბებიას გვიჩივლა ეს საქმე, რომ ბებიის ძროხა ყოველ დილით ნაკლებ რძეს იძლევა, ვიდრე ადრე იძლეოდა. ბებიამ ეს ამბავი ჩვენ გვითხრა და ჩვენ ვიფიქრეთ, რომ ეს ამბავი ისე არ უნდა დარჩენილიყო, ჩვენ ბებიის ძროხის ნაკლებ რძის მიზეზი უნდა გაგვეგო. ამისთვის ერთ დღეს ადრე ავდექით, ბებიის ძროხა ვიპოვეთ და ვუთვალთვალეთ. ვნახეთ, რომ ძროხა ბალახს ჭამდა, ბალახის ჭამაში ხელს არავინ უშლიდა, ბალახის ჭამაში ძროხა ბედნიერად გრძნობდა თავს

თანაძდგმ კან ეკმიცვისდო დაუფიანბაგდ, ვინაგვან
ეოკვედი ცხი სამოთხოსა თქუენია ეჯიალ
დრტკნაგ ჭ ჰეფცხაან ჰამსა თქუენსა ჭ ეგიც
ამასთან ეამოუთქმელად სჩუენს, ეანა ჰაეუანადეი
თქუენთა ჰფანაგ შჯულსა ოკსა თქუენეან.
ჭე ანგელ ეთანცა ეკთეგდა ჰნეაძი თქუენი ჭ
ანა დამპოეგდილი ჰაცოცხლებსა თკსაი თქუენ
ჯიანის ხანცკდომდი. ეკიადნაგან ჭ ჰანაბანტის
ჰაბსუნებსა. ჰათხოეთ ჰიაბენია ანა ეს თანჩან
ჰიგ ჰცნეაა. ადგდა ჭ ეანაგდა ეანა, ეთანცა
ჩაბახანე ჭ ანა ენა ჰიგეო ჰახ.

ჭ ეთანცა ჩეთნებდა ჰანაგდა თანჩა ხახეა
ჰეთა ჰამჩინ ჰახჩინ, ეკანა ანაჭე ჰხეანა ჰითახა.
თენახაეან ჭჩანა ჩეთნთკახთკ, თანა ეოკვედეჭ
ჰიგეხანა ჰამსა თკსა ანაცა ჰითახაეთ ეთხანა
ეჭანაკეა ჰახსა ჭ ბეჭდეა ჭ ეთანცა ჰანცა
აძეანო ჰახ ჭჩანა ჩეთნთკახთკ: ხოეთა ეეანაჩ
ჩეჯანდეან ეამიანბეჭეა თანა, ჰიეთხანა ეოკვედეჭ
თქუენია ახეთაა თკსაი ჰიეთ: ეაჰანაეჭ ეანაცა
ჭ ანა ანაჭ ჰჯქა ეეანაა ოკსაი ბეჭდეა ჭ
ეჭაბაეთ ჩეჰეანკთკ თეეა თკსაი ჭ ჰიხეთკთ-
თკ ხახეთჭია ჰითაგნასა, ეანა ჰჯქა ეეანა,
ჩეთაჯ ახეთა ჩეანა. თე ეთანაა ხახი ჩეეაძ-
ეან ჰე ჩეხეჭეა ხახეა ჰიაეანასა ჭ ხაეანაა-
ბანა ხაითახაეანასთან? ეანეთ ეიანაა ჭ ჩეეთა
ახეთაა თკსაითანა ჭ ეთთხეთ ჰან ანაცა ჯჩანა
ეანანჯეა ჰაჯან თანაა ჩანჰა ჰიეთ ანჯაებეეთაჯ
ეთხა, ანაჭეთ ხხეთ ეიანაჰაეეთა ჩეეეანაჯეა

ა ქ ვ ი ლ ე ბ ა ს  ა ღ ს რ უ ლ ე ბ ე ს  უ ა მ ა რ ბ ე ც ე ბ ი ს  ს უ ფ ე ვ ლ ი ს ა ს ;  ე ს -
ი ნ ი  ი ა ნ ე ს  შ ე მ ო ს ი ო ა  მ ო ნ ა ზ ო ნ ი ა  ს ა მ ო ს ი ნ ე ლ ი ს ა ა ,  რ ო -
შ ე ლ ი ც  ა რ ც ე ბ ა ს  მ ო ნ ა ს ტ რ ი ო ნ  მ ო ხ ლ ე ბ ი ს ა ე  დ ა  ი ხ ი ლ ე ბ ი ს
ე კ ე ლ ე ს ი ი ს ა თ ი ს ,  მ ო რ წ ე უ ლ ე ბ ი ს ა ,  ა ს ე ი ი  ი ე რ ე ბ ი  ძ ა ლ ე ბ ს
ბ ე ი ნ ი ე რ ე ბ ი ს  ხ ა ტ ი ს  მ ი ე ბ უ ნ ე ბ ი ს ა ს  დ ა  ე ნ ე რ გ ი ი ს  ს ა ე ბ ე ბ ი -
ი ე რ ე ბ ი ე ნ ე ბ ი ს ა ნ ა ,  ე ნ ე ბ ი ე რ ე ბ ი  ქ ა ლ ი ს  მ ი ს  ა ქ ე ბ ს  ე ნ ი -
ს ა ე ნ ე რ გ ე ბ ი ე რ ი ს ა ნ ა  ე ნ ე ბ ი ს ე რ ე ბ ი ს ე ნ ე ბ ი ს  მ ი ნ ა ზ ო ნ ი ა  ი ო ა ნ ე -
ხ ა ლ ი ი  ე ნ ე ბ ი ს ე ნ ე ბ ი ს ე ნ ე ბ ი ს

მაშინ ბერი იგი ეტყოდა, დიდებულებასა მათსა, ჭაშნაი მოწაფეთა მისგანაც ქრისტიანედ ხლებად და ყოველსა დუთაის მოუვიდოდა კრთა მოშიში, ნოემელთაცა დაბრუნებულთა ცოლებისთა გასხდებად სიყმისა, ამისთჳს ითხოვდენ შეწევნასა შეძლეულებისაგან თუთოეულისაჲ. მაშინ ადგეთქუა მთავარსა მიცემა ჴასიანი საკმისად ცოლისა, ხოლო ასწყლიან მისსა დაჴსძინა, რამეთუ შიაარსა იგი, რათა ძლა თუთ მის მოხდომაზე გარეაბდიან ცოლისა იგი საკუთრისა წინაშეცემულითა და ანდაზა საჭიდრო ეშენებინა ხიშუათაგან ოხოჩეჲ შეწევნისა, და ეტყოდა მამასა, რათამცა მისცეს მოსაზრდოსა მას ბალაკსა შინა სადგური, ვიდრე გემდის და მშენებლობისაგან გზისა განისუენოს მან და შემდეგ ადასძენდეთ ოხოჩეჲ მისი: უნდა მოაშენოს ციხე სახიდაი ოკიანოსსა, და შეიერთოს კოსმა სახლსა და უნდა უოველგვე სახმარი, ხოლო სითიასთუნ კიმაზედ მიგიდეს მისდა და ჭიხანაშენ სულიერება ცხოვრებისათჳს და იგიცა აშენებდა და ეტყოდა უოველსაგე, სოფლისა ამის აშენებისათჳს; გარნა აშენებდა, რამეთუ ჭეშმარიტი შეუფიდებს და შეკლიერება ანმა სათნოჲ დუთაისა, და ამისთჳსცა შობიდან კაცნი ქრისტიანისა ზედა, ხოლო მოანშონი კოსმან განჴრძალულნი იყო უნიად და ბრძოლიდა დიდსა მოდენაჲსა და გამაჴარებულნი თაჳსა თჳსსა უოველითურთ ბიწიერებისგან განწმენდილად:

მოიწვნეს წმიდანი ოდესმეცა და ალექს განმშჳენებად ზიარებისათჳს წმიდისაჲ საიდუმლოჲსა, მოაშენებინ ასუდანოთ და უოველთა ბალაკსა შინა

მისსა ჩუოთუთა: ჟე გიოსრცა სითახსთუნ ხელუწდა
ქოსმოსნ დდე ჟე დაბე ზედგოშით დუთიან ძიძიდა
ჴელდრეგნელსა ფრთადიან დუჩჩლასა ჟე მახხულოხესა
ჴიმახთა ძიდრეკილსა, ანგუსა, რათაცა ენჩრახ იჭი
სულიერ მოძღურად თესდა, ამისთჳს კიმოცხადებუ-
ლიან მაშისა მიძახთ ძიიდო წუხ:ე. მიჴიდა სიდგუ-
ძსა ბეჭიასა სიოთხსთუნ ჟე ჴიცუოდა: მაშხო! მსუ-
ცხ მიდგება წჩიდესთა სიდუმდოთა მოჩიჳალსა ჩა-
ჩათსა, ჟე ამისსჳს ადგიარჩიეთ მშოძდეგრად, გთხოჳ
ადსარება მითქჩეგინოთ ჟე ოჳთ თქუსჩნ ჭსჩრიდოთ
ქადის ეჭქდესიასა ჩუსჩნსა ჟე თჳთ თქუსჩნ მაჩიაძთ
მაშინ კოსმან ქუსც-ძიდუსჩდუსჭან თუსლთაჩან მიუგო:
დდეღიაჳსდო, რად ძისურგუთ ჩუმ ედახაკისა ჟე
ჳჩეცარძიასა მოროზოროსა დიდებულსა ჴუსძისა
თქუსრიასა მოძღეგრად უოდესა? ჭრქუსა სითახსთუნ:
ჟე დუჩჩლი თქუსჩნ მოიცუმგან ითულსა, რაჩეთუ
შეჭეთუ თქუსჩნ თქუნგითა შიძხულსი ადსარებასა
ჩუძისა, სთხოგთცა დიუდესა მოტუგებისთჳს ცოდ-
ვთა ჩუოთსა. მიჴიდა ბეჭი იგი ჟე დახშა კარი,
ჟე მოიქცა სითახსთუნისა ჟე მოიდგინა მუხლი ჟე
ჰრქუა: ეჰა! ჭგეუნასა მანათობელო, ჟე უოგეთა
ცთომილთა გაჩსჭკეტლისგუთ უოსცხინეგნ ჩუსთ! მოიმტკიცე
ჩუენგნ მეტეთ კადონი ჩუენი, ადგიარჩე ან დაუ-
ყარძაკად. რაჩეთუ მე ანა გიან მოსაზოხი, ანაძეც
გიან რანის ეჭიოსგიის ძეჲ სახელით უოსიაბეც.
ჴსენეგნა შეინახ შეუცნიერებისა ჩიჩმოგეც მიძეთით
ჩუენით ჟე ესე ჩაუქუსე წერილი ანა, გიანდგან გიიო-
ანეი ჭკლაქსა ანაკ; ჟე სეხგიილისა შეინისა ცუცხლით

ადგილობრივი გული ჩემი დადნობილიყო, თითქმის
ცრემლი მოიგუბვოდა თვალს შე გდასხვეულსა საშინელი
მოსილი შიშისაგან სიცოცხლისა შენისა და გემრიელთა
ჭამეულებისა, განგებისა თანა საძინებლისა, თქვა შე-
ნიო გიხილე ახლად გაღვიძებული ჩე ცნობისა თვალნ
შენისანგისა საშინელ ძალისა გამოცდილმან ნათე-
ლმან შენ შეგინდე მოიხსენე ეს ცეცხლი, რისთვის
ბრძოლისაგან ეგი მეჯლისი კოტორისა შენისათვის
დამშვიდა ჩე მიხვიდა თქვენისა მიერ თქვენ
მოდრეკილი სახლეთა გლახაკისათა, რომელსაცა
ეშველე საზოგადო ჩე ფლეური, თუთ შე ეგი ვარ ჩე
მეცნიერება ეგი არის ჩემი; ხოლო ვინ გვინდვის ჯერ
რომელთა ფიანის ძიებით შეძლებულ ვიყვ და დაპა-
ტიოსნისა თქვენისათჳს ჩე საქმით ცრუობისაგან,
რომელი თქვენ უოველთა მეზობელთათ ეკლესია შე-
ნისათა გარდაძახილება ამისთჳს შეუნდეს, რომელ
თქვენ ფრიად ჭსჩუსლობით მოვაზრობთ, ვითარცა
ან შე თუთ საქმით ვიხილეთ, ამისაჴძრ მოგახსენე
ვე ესე მოვისმინეთ სიხარისა შემოსა, რათა
დაიხსნებულიყავ თქვენდა: ან სჯულისა ჩემისა
მოსცა შე ესე შეეთხვეა, ანუ არვინ მოსწყალ ეყოთა
შენთა, ანუ მოსცეს ეული შენი, სითიხათჳს გსიო
დენ შეძრწუნებული კინარა შეგონოდეს იქმნებოდა
ისეთჳსცა ანა გაგეწონო გული თქვი, რამეთუ ჰხე-
დვიდა თავსა თქვსა ვითარცა კრავსა მგელთა შო-
ვის, რომელისაცა მიხდომა უოველთვე დონებისძიებ
ჩე იცოდა თავსა მოვლის თქვსა, უკეთუ არ მიეხმარე
ეული ჩვენი, ვითა უძლურსა ძალსა შეეწეოთ,

შვიდ კმა შუო მსახურთა, მაშინ მიუცილებელად მოკუდეს ჭაბუკი იგი მათ მიერ, ანუ არტაგუაზისა მიერ, ჲ გიქმნე ზიარ კაცის-კვლისა, გინაღგან თუთ ხოგითა მისითა დაანგინა მამამან მისმან ვალდებსა თჳსსა: მიმოკუსთებულმან უქნათა ამით ჩუქება უამრავსგე: ისმინე ჭაბუკო, შვიდ ალგინ ასსაგ ბუდასთქმათა შენთა ჲ კრძალულებით თჳურთან თავსა შენსა, ცათამცა ან შეგინო უბიწოებაჲ ჩემი, ჭეშმარიტის სიტყუთ განწმენდს, ცაშეთუ მოგცემ კელსა ჩემსა ჲ იქმნე-იცა ქმარი ჩემი, ჲ შვიდ ჩუო გითარიმე უხაშო ჲ უშუსაბამო განზრახუა, აწ მოკუდე ჲ გეწდარა განურე ცოცხალი ამიერ, ჲ გინაღგან მეცა დადებულ ვიქმნები ისაჭუჭლ საბასრიობელად, თჳთ შენთანაგე მოკაქლა თავი ჩემი: მაშა ნუ განხვალ საზღუარითგან ბჭეთა ოსნებისათა ჲ აწ განგედ ფარულად დამესა, ჲ ეგლტოდე; მოუგლინე მამასა ჩემსა მოციქული ჲ სთხოე თავი ჩემი, გაძლეგ საფიცარი ცალსა ცაშეთუ მცა შეგითუასა შენსა ზედა მიგსცე თანაგმობაჲ. მაშინ უამრავმან სიხოგა კელი სითეხათუნს, ამბობდს ფუო, განადო კაცი, ჲ განგიდა სითეხათუნ მოწითოლარგ ჲ კრიანდა სიცოცხლე მიხდიდი, შეკიდა ჲ დაცა ტახტსა ჲ კრიანდა ენთ ჯამს სუდი გეფდაე დაიდო: ხოლო უამრავმან ივლტოდა სასახლით სიდგურსა თჳსსა სახლსა გუშამასსა, რომელმან უოგელგე აუწუა გუშაძს ცაცა შემთხუ; ხოლო გუშამ აცნობა ასულსა თჳსსა თამარს.

მეოცეს დღეს მიგიდა სითახსოვნისათვის და ეგზა-
ვნა თამარს დაჯდომა ახლოს თუსსა და ჰკრქუა
მაქეს რაღმე საიდუმლოდ შენდა სათქმელი, გაცნობე
რა ერთგულად ჩემდა და სად ჩემთანა თანა შეზრდი-
ლი, ამისთუს გამოგაცხადებ საიდუმლოსა გულისა
ჩემისასა და შენდა ჯერ არს დამარხვაჲ მისი დრო-
დმდე: მიუკო თამარ: კელმწიფეო ჩემო! ესე ო-
წელი არს ვინაჲდგან თქუენ გახლავარ და თავი ჩემი
შემოწირეთლ მაქუს, რათამცა გიდგე ჟამსა სრულსა
ადმოგიშუნაჲდმდე გეგო სრულსა ერთგულებასა შინა
თქუენსა, გჳგონებ არცა თქუენ გახსოვდეთ, რა-
თამცა საიდუმლოჲ თქუენი მრავალ-გზის ჩემდამო
ცწმუნებული განმეცხადებინოს, და აწ გითარ იქუ-
ნეულებით ჩემზედა, იცწმუნეთ, რამეთუ ულეველ
ბრძანებული თქუენ მიერ ჩემდამო, დაშთებიმ ფა-
რულად, და ერთად ჩემთანაჲ იქმნებაის დამარხვილ
საფლავსა შინა. მაშინ საითახათუნ ჰსთქუა, იხილეს
შენ მონაზონი კოსმა, რომელი მოგიდა თხოვად
გითარმცა მოწყალებისა განახლებისათუს გარძიის
მონასტრისა? გითარ იყო იგი მიდებული მამისა
ჩემისა და ჩემგანაც ჴალასს ჩუენსა, რომელმანცა
გამოაჩინა ფრიადი მოდგუნეებანი და მლოცაობანი,
რომელთაცა არაოდეს ოდეს შე და მამაჲ ჩემი, არა-
მედ უოველნი მხიდუენდნი განცჯუდებულ-ჰუენ.
ხოლო მე ცნიანდასა ამას ოდმეოცესა განმზადებუ-
ლსა მიდებისათუს ცნიანდათა საიდუმლოთა, მეენება
დიდსაცა მის ბერისადმი ადსარებისა თქმა, რათამცა
განმეცნიანდა ლოცვითა ბერისა მისისათა მსოფლიოსა

ცოდვისა. ჩემნი; ამისთჳს გაუწყეე მამასა ჩემსა და გჳსთხოვე ნებაი მოცემაჲ, ხოლო მანცა იგებს სურვილისა ჩემისა ადსრულებაჲ. მეგედ ბერთან და გამოუცხადე სურვილი ჩემი, მან ბიძგედად ცხიერებით გამოაცხადა თავი თჳსი ულიხსად მოძღურად ცოვეისა ჩემისათჳს, გაძნა შემდეგ ადსდგა და დახშნა კარნი სასლისანი, და ოდესმე მეგუდგებოდა მუხლი მოდრეკა, მაშინ თჳთ მოძღრეკედმან წიანაშე ჩემსა მუხლთაშინ მიხურა კედი და მჭრქუა, რამეთუ იგი არა არს ნაძღუდი მოწოზონი, არამედ სიცრუით შეშოსილი მოწოზონთა სქემით, და რამეთუ არს იგი ძეჲ ჩაინის ეშიისთაჳსა უამრავებეგ, გითრშედ შეწოჳსა ჩემისათჳს მოსძულდა, ეწყო სიტჳა და სიკეთით მძლეჳნედის დუქსებით საუბარი და მოხოვა კედი ჩემი. ხოლო მე განსრულდი გარე ცოხებათაგან შიშით და სიძცხეგილით, გჳგედგიდი თავსა თჳსსა, გითრცა კრანსა მეგედთა შოსის, და უკეთუ დამეგოხნა, მაშინცა გეთ განგეძეოდი ეშიისა ცოდის წამებასა და იჭჳსა: ამისთჳს აღუთქუ მას, უკეთუ დამიტეგებდა მე შეუგინებელად, მიგსცე კედი თჳსი და ოდეს სოხოის თავი ჩემი მამასა ჩემსა, გამოუცხადო თანხმობა შეთეგისა მისისათჳს. იგიცა მეთანხმა; მოხოვა კედი და ამბოხს მაყო, ამით უკუნ განგაშორე თავი ჩემი ცხედისა უბედურეებისაგან, და მასცა გამცენ მუნით ფარულად წანსგა: ხოლო ოდეს შეორეს დღეს ჩამა ჩემი იეოხუა ბერსა მას, დაგანჴრმუნე იგი, გითრმედ წანგიდა იგი აქაურთა სამდუდელოთა ხიდგად და ესე გითრის სახით

ეგრეცა განძრიანებულა ქვეყნის სიკეთისაგან.

მსმენელი ამისი თამარ ეტყოდა ქალსა ჭაბუკსა: ყოლშეიფარე! მე ადრეე გუწყოდი ჭაბუკისა მის მოსლვა ქალაქსა ჩუენსა, რომელცა ხსდგას სახლსა მამისა ჩემისასა; მრავალგზის ხსთხოვდა ეგი მამასა ჩემსა, რათა მან მოახდას მე, გითარმედ გამოეცხადნა თქუენ შეძთებულ მისი, რომელიცა აღმოეჩინა თხოვასაცა ჩემსა ძმისათჳს ოჯსისა, ეს მასთანავე მამასა ჩემსა მრავლის სუნჯის მიცემასა; თუცა მამაჲ ჩემი მეტყოდა მე ამისთჳს, გარნა სრულად გარემოგაქცევდი თხოვასა მისსა, ეს მეცა გულ-დრებდი თქუენთან გამოცხადებასა მისსა. ითმხსოვნ მსმენელი ამისი არა რაჲმესა ეტყოდა, გარნა იჩუა აგალობნა, ეს მის გამო უბიარებლად დაშოვნა, რათამცა მამასა მისსა არა ეეჭუელებინა ქალისა მისთჳს გამოცხადება, რაჲსათჳს იგი არდარა ეზიარა წაიდათა საიდუმლოთა?

მეორეს დღეს მოგიდნეს მოციქულნი წუნანის გმირისთაგისანი, თხოვად ასულისა არტაგაზის, ძისა ნასარმასთჳს, რომელნიცა მითაგარძან მიიდო ხალატსა; მისრულთა მათ თაუზანის-ცემეს არტაგაზს ეს მოახსენეს, რამეთუ გმირთაძან მითმან ითხეს მოსებ მოაგლინა წიანარე მისსა ეს სთხოვა ცოლად ასული მისი ძისა ოჯსისა ნასარმასთჳს. მითაგარძან უბრძანა სახლის უხუცესსა ოჯსსა მიცემა მოციქულთა მათ სიდგურაის ეს უოკლისაგე სანთაგეის, აღუთქუა მათ ხასუხის მიცემა მეორეს დღეს.

შემდგე არტაგაზ შეეყარა სიოთახეთუნთან ეს აქც-

ნო მოციქულთა წუნანის ეკლისთავისათა მოსწყლა
ჲ თხოუჲ მახი ცოლად ძისა თჳსისათჳს. ხოლო
სათხათუნ აცაცაჲ მოგჳო, გიდრეშდის მამაშისი
შუწუხებული მის მიერ უპასუხობისათჳს გაშოგიდა
გარე.

შუორეს დღეს უამაძბეგ მოიდო ქალიდი ჲ სა-
წეწელი, ჲ მისწერა წეკლიდი ანტაზს, რომელსაცა
წეკლიდი იყო ეწერეთ:

## დიდებულისა მოავარის ანტაკაზს.

ჩანის ეკლისთავის ძეჲ უამაძბეგ, ისურუშხს
თქუენთჳს მშჳდობასა ჲ მოგიძღუნი მეუბრა სა-
უცხოურიდასა ჲ ჩიტიკის ცემასა განგიცხადებ დიდებუ-
ლო მოავარო! საეკლისთოსა ჩემსა მოისმა ჩამბავი
შენჳნიერებისა ასულისა თქუენისა სათხათუნისა:
ადგუინებული სურგილით მოგუწიე ქალაქსა თქუენსა
ჲ ესე მეძიებე წელი აცა გაიცდენ გიმეოხებიც;
მრავალთავენ მესმის, რამეთუ ასულსა თქუენსა აცა
სურდეს შეწთჳსა ქმრისა, მე ამისაგამო დავუოწე
გაშოცხადება სურგილისა ჩემისა წინაშე თქუენსა:
მე გჳსცან ა, რამეთუ წუნანის ეკლისთავი გიხოგს
ძისათჳსისაჲს; ამისთჳს გოგიდნიგე წეკლიდი-ა მო-
ცემეგ ჲ გამოცხადება სურგილისა ჩემისა: განა-
დგენ უწუათ თჳთ თქუენ, რამეთუ ხარჩისთა ჲ
უნდოველესობით ადმაცებულ აცა საეკლისთო ჩემი
ჲ მამაცა ჩემი წინაშე მეგუთა საქართუელთათა
უდიდეს წუნანის ეკლისთავეის პატივცემულ აცა

და შიგნით მთავარნი ყოვნდებოდენ, მაშინდელი ჩუეული არს უპირველესი საჭურჭლე და საგანისთვისცა: ამახთუს მიუხედავად იშვიათ გვეგება, რაჟამთუ ეკუთვნ მოციქულთ ასულსა ეკუთვნოდა ცოლადა, და შესაძლო არს, რათამცა თჳთ ასულიცა ეკუთვნა თჳთოესასგდან ჩუესა ეკვნუბის თანაჯახეს და მშვიდობა შეუდა.

## რანის ეპისკოპოსი უამბობს

წერილი ესე მისცა დიდებულსა თჳსსა უამბობდა და უბრძანა მიართმევდა მასი ანტიგონიას მისამართ, რაჟამ შეჯახებულ წარიდო და მიაბრუა იგი ხოლო ანტიგონიაზ ძეულების სახით ეტყოდა მოციქულსა უამბობდეს, რათამცა შემდეგ სამის დღისა მიგიდეს ნასუფისათჳს, და წარგიდა კაცი იგი, რომელმანცა აუწუა უამბობეს.

ანტიგონიაზ წარიკითხა და წერილი უამბობეგისა მისცა იგი მოახასა და მიეგებინა ასულსა თჳსსა რომელმანცა წარიკითხა იგი, მოეწონა თითო იგი, რომელი მისცა სითხუთჳ, და უიტყოდა მის დაუძლეველობის შიშით ადიდა კალიში და დასწერა წიგნსა მას შედა, რაძეთუ იგი თანაეშვა ძახ შეძინოს უამბობეგე; მასცა გვასდგე მოახასა მას, ხოლო მან მიართვა მთავარსა: და ვითარცა ახილა ანტიგონიაზ ზედ წარწერილი იგი, გაიცუოდა უკიდ და სიხარულით ადგა და შეეყარა ასულისა თჳსისათანა და ეტყოდა, გვაღლობ დმერთსა, რომელმანცა შეაგითხნა შენ ადგილსა ქრისტესა, შეკედა ჩემა,

ამაგნიდგან მკლოვნებაჲ ჩემი იქმნებაის განჭვრეტილ და კნინდა განჯაჰუკლებაის, რამეთუ ვიხილავ თავსა შენსა ზედა გჳრგჳნსა, ვიხილავ შეულღესაცა შენსა და შეჰკვდრესა სამთავროჲსა ჩემისასა. განა გამგდრები შენ შკლო ჩემო, მაუწიე ესე, რაჲმან ძალ გაიძულა ადმოჩენა ყამირებეგისა, ნუთუ გიხილავს სადმე? მიუგო ასულმან: მამაო, თჳთ თქუენ ხართ მიზეზი იძულებისა თანგმობისათჳს შენთჳსა ზედან ყამირბეგისასა, ვინადან თქუენ მოცთუნებულმან მწადკრებითა მისითა დაადგინეთ იგი ბედატჳს თქუენსა, ვითარმცა მონობითი, და ყოველივე ზემოწერილი, რაჲცა შემთხჳა სითიხათჳნ თჳთოეულად აუწყა მამასა თჳსსა და დაჰსძინა, რამეთუ მიცემულისა მის მიე ყამირბეგისდმი მტკიცეს ფიცისა გულსაცა შეიძლო დანდგევა და ამისთჳს გამოაცხადა თანგმობაცა.

ანტკაცმან, მსმენელი ამათ ყოველთა, იდგსთ გულის-წუხილითა და იყო ბასრობა ქალისა თჳსისა გამოუცხადებლობისა მისისათჳს და ჰყვედრიდა, რამეთუ თჳთ მან აქამომდე დაჰფარა ესე ამისთჳს, რათამცა ჰქონოდა საიდუმლოდ ნახვა მასთანა, და განრისხებით ეტყოდა სითიხათჳნს, რამეთუ იგი ანტკაც დაყოვნებს გათხოებასა მისსა, მოუწოდა მოციქულთა წუნანის ცრაისთჳსათა, დაჰსწერა წიგნი და მიუგზავნა იგი იოსებს და აღუთქუა მიცემა ძისა მისისათჳს ასულისა თჳსისა და სრულად საძთავრო ჩაბარებაც და წარგზავნა იგინი; მაშინ უბრძანა მოხელეთა თჳსთა, წარსწყმა ქალაქად და ყამირბეგისაცა

მოუვანებაჲ: ხოლო ასული თჳსი მაჲკლიწა დედაი მოანასტერსა კოლას ჲ მასწერა იღუმენაისა დამარხვაჲ მისი გიდრე აქორწინოს.

მაკლიანებულნი ანტაგაზის მიერ უამარხეველისაჲ მიგიდნენ, რომელთაცა განუცხადეს ბძანება მთავრისაჲ; ხოლო უამარხეველ ეგონა გითარმედ მიწერილისა მის მიერ ანტაგაზისა მიმართ წყრომისთჳს სურხ მას ხიდჳაჲ მისი ჲ სუბარი, ხისხრულით ადსდგა ჲ წარვიდა, მისრულმან ხალატსა იხიდა ანტაგაზ ჲ თაუჳანისცა მას: ხოლო ანტა.აზ ადსდგა ჲ მიმართა ჲ ჰრქუა. შენსაცა რეგუწონო, ცრუ იგი მოწოზონი, რომელმანცა შეუწარატჳით იკადრე მოწოზონებაჲ სქემისა შემოსაჲ, რაოჯაც გეწარგოზითა შენითა შეუწარატჳ-გექმნა ხალატი ჩემი ჲ შეგეშჳკეთებინა მხოლოდ-შობილი ასული ჩემი? ჳწუა უგუნურო, რაჲთუ არ თანაჰდებ სად გარდაიხადო ოქული ესე შენ მიერ მოწყენილი ჩემდამო უბატიურობაჲ თჳთ სიცოცხლითა შენითა? დადაცათუ სად დიდებული ერისთავისძეჲ, გარნა არ მიგხედავ მე ამას, არამედ არგე უბრძანებ თავის მოკეთესა შენსა; უამარხეველ გეწარდაჲსა მიმგებელი ბოროტეულისა მის მთავრისადმი, ჩქარად განცჳდებით მდუმარე: მაშინ უბძანა ანტაგაზ მოწოთა თჳსთა წარუვანა უამარხეველისა მხარუნით მისითურთ სასუროზიდედ ჲ დაკრძალუაჲ მიერ ხუედრსა შინა; მხარუნთა მწარაჟედ ადსრულეს ბძანება ჲ ბატიშან ჩუქჩს უამარხეველ სასუროზიდესა ჲ მოწანიცა მისნი.

მოსაგალის ისაიაზედან მიმავალი სასიდან შეუვლია ოჯახი და შესულიყო, რათა მის მოსაგალიანის ძე იესო ნახაო, რომელსაც იქონიერიან ახალგაზრა მამასა ჩაგალიანებულისა მის სურვილ ასაბერებ ხილთა მის ესაუბრებოდა ნახად ძალი იესო დალაგებულიყო ოჯახაა და მისგალის სასიგალიანის სასიკეთოდ, და გადაწყვეტილ მოსაგალიანი იესო ანგელოზს, ესაია ანგელოზ ანგელოზის ხასიათის მიმართ იესოსი, და ესაიაზედან ჩაგალიანებულ მის ესაიაზედან ანგელოზ ანგელოზ ანგელოზ

და ცხენია, შეუძლებელ მისვლა-მოსვლა მოსვენება და შეიცვალოს სამშენებლოთი, სადაც ავტორებ მიეცემა ბუნებაზე მიეცემა ადგილი და ამისთვის ჩვენ ბრძანებით ბრძანებით ბრძანებით

ბედნიერება შეიძლებოდა ყველასთვის ერთნაირი. ზოგს ეგონა ბედნიერება ფიქრში, ზოგს ფიქრში ეგონა ბედნიერება ქმედებაში, ზოგს ქმედებაში ეგონა ბედნიერება ფიქრში. ზოგს ეგონა ბედნიერება ფიქრში, ზოგს ქმედებაში, ზოგს ფიქრში და ქმედებაში, ზოგს ფიქრში, ქმედებაში და ნივთიერებაში. ზოგს ეგონა ბედნიერება ფიქრში, ქმედებაში, ნივთიერებაში და ნივთიერების ნაკლებობაში. ზოგს ეგონა ბედნიერება ფიქრში, ქმედებაში, ნივთიერებაში, ნივთიერების ნაკლებობაში და ნივთიერების ჭარბობაში. ზოგს ეგონა ბედნიერება ფიქრში, ქმედებაში, ნივთიერებაში, ნივთიერების ნაკლებობაში, ნივთიერების ჭარბობაში და ნივთიერების ნაკლებობაში ჭარბობაში. ზოგს ეგონა ბედნიერება ფიქრში, ქმედებაში, ნივთიერებაში, ნივთიერების ნაკლებობაში, ნივთიერების ჭარბობაში, ნივთიერების ნაკლებობაში ჭარბობაში და ნივთიერების ჭარბობაში ნაკლებობაში. ზოგს ეგონა ბედნიერება ფიქრში, ქმედებაში, ნივთიერებაში, ნივთიერების ნაკლებობაში, ნივთიერების ჭარბობაში, ნივთიერების ნაკლებობაში ჭარბობაში, ნივთიერების ჭარბობაში ნაკლებობაში და ნივთიერების ნაკლებობაში ჭარბობაში. ზოგს ეგონა ბედნიერება ფიქრში, ქმედებაში, ნივთიერებაში, ნივთიერების ნაკლებობაში, ნივთიერების ჭარბობაში, ნივთიერების ნაკლებობაში ჭარბობაში, ნივთიერების ჭარბობაში ნაკლებობაში, ნივთიერების ნაკლებობაში ჭარბობაში და ნივთიერების ჭარბობაში ნაკლებობაში. ზოგს ეგონა ბედნიერება ფიქრში, ქმედებაში, ნივთიერებაში, ნივთიერების ნაკლებობაში, ნივთიერების ჭარბობაში, ნივთიერების ნაკლებობაში ჭარბობაში, ნივთიერების ჭარბობაში ნაკლებობაში, ნივთიერების ნაკლებობაში ჭარბობაში, ნივთიერების ჭარბობაში ნაკლებობაში და ნივთიერების ნაკლებობაში ჭარბობაში. ზოგს ეგონა ბედნიერება ფიქრში, ქმედებაში, ნივთიერებაში, ნივთიერების ნაკლებობაში, ნივთიერების ჭარბობაში, ნივთიერების ნაკლებობაში ჭარბობაში, ნივთიერების ჭარბობაში ნაკლებობაში, ნივთიერების ნაკლებობაში ჭარბობაში, ნივთიერების ჭარბობაში ნაკლებობაში, ნივთიერების ნაკლებობაში ჭარბობაში და ნივთიერების ჭარბობაში ნაკლებობაში.

## ასოციაციის ფსიქოლოგია.

ბევრს ეგონა ბედნიერება ფიქრში, ბევრს ეგონა ბედნიერება ქმედებაში, ბევრს ეგონა ბედნიერება ნივთიერებაში, ბევრს ეგონა ბედნიერება ნივთიერების ნაკლებობაში, ბევრს ეგონა ბედნიერება ნივთიერების ჭარბობაში, ბევრს ეგონა ბედნიერება ნივთიერების ნაკლებობაში ჭარბობაში, ბევრს ეგონა ბედნიერება ნივთიერების ჭარბობაში ნაკლებობაში, ბევრს ეგონა ბედნიერება ნივთიერების ნაკლებობაში ჭარბობაში და ნივთიერების ჭარბობაში ნაკლებობაში. ბევრს ეგონა ბედნიერება ფიქრში, ქმედებაში, ნივთიერებაში, ნივთიერების ნაკლებობაში, ნივთიერების ჭარბობაში, ნივთიერების ნაკლებობაში ჭარბობაში, ნივთიერების ჭარბობაში ნაკლებობაში, ნივთიერების ნაკლებობაში ჭარბობაში, ნივთიერების ჭარბობაში ნაკლებობაში და ნივთიერების ნაკლებობაში ჭარბობაში. ბევრს ეგონა ბედნიერება ფიქრში, ქმედებაში, ნივთიერებაში, ნივთიერების ნაკლებობაში, ნივთიერების ჭარბობაში, ნივთიერების ნაკლებობაში ჭარბობაში, ნივთიერების ჭარბობაში ნაკლებობაში, ნივთიერების ნაკლებობაში ჭარბობაში, ნივთიერების ჭარბობაში ნაკლებობაში, ნივთიერების ნაკლებობაში ჭარბობაში და ნივთიერების ჭარბობაში ნაკლებობაში.

სასოებისაგან ხოლო წყალობის ნაყოფსა ასულება თავსა, არარაობა მისწერება. ამგვარ თუმცა სიბრალულს ჰ გულდა ჩაბრალებასა, გაძლა არა გაუსწორებდა; გაკვირვებულ მაქებელ თუმცა არა, რაიმეს აუქმა არგაგამხნა. გამოვედი არარა მიმეცა გაიწმაისა ალბათ ჭირის ბედნიერ ჰ ჩაიფიქრა, ესმის წიგნის ბედნიერ ბრალი, მაგრამ ნასწავლ ცოდნა ასეთის მიმართ ჰ მეცნიერ, ჰ დაუფიქრა ლაქრების ყურმა, ჩანა ადამიანი, წყალობილი აუქმის მიმდევ სიამაყეს ცხოვრებ. არც ძმა ადგილი ჩემის ამან არ ჰყავს, თუმა ეთმის ჰ ცოდნა ნასწავლ, ნასწავლ ჩაბრალება ადამიანი ჰ იმისი ადგილ მაგრამ ჩაბრალება ჰ ადგილ ცხოვრებ ადამიანი ჰ ადგილ ნასწავლ ადამიანი ჰ ადგილ ნასწავლ ადამიანი ჰ ადგილ ნასწავლ

ქალაქისაკენ სიჩქარით გაემართა. შეკრებილ ხალხში ერთ-ერთი ცნობილი ბერკეტიანი იყო და დაიწყეს ცნობის მოყრა ამ ამბის შესახებ. ბერკეტიანმა ხალხს ასე დაამახსოვრა: მისმა ნახსენებ ვინმე ბატონებმა თავიანთ ჩაჭრეს ხელობაში სათამაშოებს, აქ შეკრებ მაღალ სპილო ფეხებზე შეასხეს დაბა, ისიც ერთ ადგილას შეჩერდა ჩემი, ისიც ერთ ადგილას, ისიც ერთ ადგილას, ერთ ადგილას მის ჯერიც მოვიდა შიში ჩემის, ეს ისიც, ერთ ადგილას მის ჯერიც. სათამაშოებ შემოსტენებენ ხალხებსა ერთ ადგილას თავისთავ მისთვალისწინებულ ეს ნიშნებით ერთ ადგილას ეს ისიც ერთ ადგილას ხალხის ხალხმა ეს ისიც ერთ ადგილას ეს ისიც ერთ ადგილას ეს ისიც ერთ ადგილას

ზოგნისა, თმითა ტ წვეთანი მოგეღვრენ კოლოსნი;
ანძასლმეხ გაზოგსთქვა შეუსაძეგსა. მათი, ჩაშეუშე
გეწლა საგსეთ თქმეხ ტ გეწლა ცოცხალი კალაში
შემძლებელ ანხ აღწერაც შეუსაძეგსათ მათივ გა-
ნა მოკლედ ცეცხლით, შეკოსაგსაც ხატეგითა შეგმი-
ჰგეს დუხეგს ტ ეიხეგნეს ეგში ენეგის ნისა-
ნისა ტ წანდეს წანაში ტ დამეგეს სანთლისა
წანაზანთისა. ხოლო ანტკვაზ აღმოჩენილი
ასულსა ზედა თხსა, ცეცხლი მოხვით ტ მისხეგთ
თხსა, რათა მოიძიოხ სალამაზეგ ტ შეგნული
მოგეკვანთ მას. წაძსეგდა მათ ცეხ სწორეგ იეთ,
ჩაშეუშე დამალულ იყო ნაზანაზეს კლდისასა
გნიდა შეუსა.

ანტკვაზ განრისხებულნი ტ ურთიერ შეუსაძეგან
ესე გითანის უსიდანეგითა, უკისა მოყვრეგსა.
ყამანზეგისა სასეგროთხეთ ტ წანდეგნისა. წანაშე
თხსა ტ გითანცა წანმოაყენეგს იეთ, ეოცეგსი
ზეთნეგიდნეგ, ჩაშეუშე ყასანზეგ უეგსეგსად მოკეგ-
თდა ანტკვაზ თავსა, შეუდეხეგ ეძანკვანთ ცისა
ზედა სიდეგდ ადსარეულისა. ტ ოდეს წანაყენეგ
წანაშე მოაგნისა, შესედა ანტკვაზ ჩაისხეთ ტ ნაქეგ
მას: ან მეგეულეგნის წანწყეგნდა შენი ენძეთ,
გითანცა შენის მხაკეგნეგითა წანსწყეგნდეგ ასული
ჩემი ტ ენაბეგა ნასან; ეანნა გსწყეგლაბ სიეგ-
ბეგსა ტ ჰაეგნეგნებასა შენსა, ტ ეგნეთ ბეგთეგს
ენსცემ მამასა შენსა ფადასა, ჩაშეუშე ანის იეთ
მოეგნასი ჩემი: ხოლო მიეგვეგნ შენ მამისა შენისა
მიმართ ტ ენწყეგბ ეოეგსეგ სიხოხეთსა შენსა

ჭ უსაგოდებისა შენ მიგან მსალებისა ჩემისასა, ჭ სრულად აღმოაჩენისა საჭმელთა შენთა ორთა ჯილთა სამოსელისათა. ცამდე მიუტა, მაგრამ: ნე ეს ვაჭი ძმელია მასა შენსა ჭ ძალა სათნო ჭამს, ოვიგე ჩემთა. მაშინ აღმეტყუა, დასწყდა ჭიქა ფალასასა ბაბასი ჭ ყოველგან ატანაგულად ჭდა, მაღრა ყამრაზე ხელი, ჭ გათხრ ასულმან ჩასხმა ბოლოს ქვაძი ატხი მაწყინათ მახითა, მახცა ჩვენთანა იგი გზასა დიღებულსა ატხსა ჭ ყამაშზე ჩვენთანა ნახათვაგე მიაგდინა.

სიდლა მიგდებულნი ანტეგახისა მიენ ძიებად სათანატურისა, არა დახსნებოდენ ძებნისა მახსენ, ეშმაზე უყურე მათეანმან მიჩქენიდმან ნაბრალსა მას კეთილისასა, სადაც დამალული იყო სითხისაგან, ბანაკი იგი შემოდით მოყმელურებული ჭ ყურმოდგილა ძაძეთ ანდაზა ახიდგებოდა სიკეთე მიწისა ჩახისა, გინდგან ორმეცსა დღესა ოკნეგრ გვლეთა ბედლოთა ჭ მართა მათა ანაბარად მიგცეთ: ეძა უკეთ მოყუსთა თჯთა ჭ მახრულთა მათ გამოიყუანეს ქალი იგი, სრულიად უძლეთ ქმნილი, გიდრემდის მიგლინებულნი იგი სტრატიდნენ უსაგოდოებისა მისისათჯს ჭ მოკლებისა შეუნებიერთა სახეთა მისთა ჭ ფერისა, რომელისცა შეუნებიერებისა მსმენელნი მრავალნი დიდებულნი მოიწიგნეს ჭ სილეგისა მახისათჯს წარაგებდნენ ფრიალსა საუნჯესა. მაშინ მოიღეს კეცთა მათ სანოვაგენი ჭ მაისთვეს ქალსა მას, ეგულებოდნენ, მიდებისა მისსა, რაიამცა განეშტაცებინა ძალითჯსი:

(დასასრული იქნება შემდეგ ნომერში.)

დაფლვისა სიტყვა, ბრწყინვალეჲს თავადს პაატა ერისთავს იოანე ლოგარისაბის ძეს თარხან მოურავიანსა ზედა, 1856 წელსა, მაისის 5 დღესა. (*)

---

ესრეთ, მოხუცდა მზავლის კამითვან მოლოდებაო ჩემო? მშვიდობით ისვრეა საფლობა შენი სიტურფით დიდო სულისა ჩემისაო? ვგოდენსა სამშობლოსა დაფლვანდიის გზისასა შენებულად მოაწიეა სამკვდრებელსა ამას შენსა? ჰე რად დამემკვრე ესოდენთა წელთა საწადელი ხილვა ნათლისა ჰაეროსა შენისა? ნეტავ საფლავმან გზისამან შეკამთხვია დაბრკოლება ჩემდა ჰე ამისთჳს დაიფარენ? ესენი მოგიგებენ ჰე მოგიახსენ შენდა შემსჭვალულითა გულითა, ჰე მოგიდოცენ კურთხეულისანს მშვიდობით ძოსდეს შენი საუკუნოდ!

გაგონა რად ჩხედუმ ჰე ანა ცას მოძაგებ? ნეტა

---

(*) ეს სტატია მოგვაწოდა შვ. სვანეთის, ცხუმელიანცა წარმოკაზანა ჩვენ ქრონიკაში თავისი შენიშვნით. ჩ.

გულ-მწუხარედ ცხადდე ხარ ჩვენზედა, წინაშეღმა ქრისტესა არს თავსებისა შენთანა! არა ეგზრახების საეკლესიოთა შენით შენგან შეკუმშრებული საძრწოლად შეგონებანი შენი, რაღა არა მოძღვარს ჩვ ჩვენთანებისაებრ შენთანა მხარჩუნებით ჰასუხსა? გარნა ჰსდუმ!—ჯოაბე, ჯოაბე: გხედავ შენ უხმოდ ღ უძრაობდ მდებარესა! ჯოაბე, დაშრეტილ-არს სიცოცხლითა საეკლესიოთა მარადის მოტევანარე ლაშქარი ქრისტესგან ჭირსა-ტანჯისა! (*) ჯოაბე, დაცემულ-არს საბრალოდ

(*) ქრისტესგან ფილიპოპოლელთა მიძინებულსა ზონარტელი აღშენებულ არს მეფე დავით მესამე აღმაშენებელისაგან, 1126 წელსა, ღ დადგინდა იგი დედა-მონასტრად. ქრისტესგან წოდებული არს ზონარტელი ესე საძრახველთაგან ქრისტე, ხეობისა მისისა ჭდეებრებს მისი ეწყა დანთხეა ქებისა, ღ თიოქრისა, შეცვიძლიან გსჯიქთ, თუთ ბუნებისა დაუწყვრებია აღგილი ესე სამონასტრად, საღმრთოდ. დარჩება აღგილობა ამისა აღუწერილ არს ძველად ჯოხელიანისა მიერ: «ჭ არს აღგილი შემკული, ზედ სულ გარდი, წყანარიანი, ზეთხილი, გარგემოს მთაში ანი.»

ზონარტელი ეკე. მოთხრობისამებრ ისტორიისა, ქრება ათრგუნილ ჭილაღული ლინგოქურისაძეც, რომელმან ათორა საქართველოსა შვიდგზის. ბარბაროსებრ მეზვერეობა მისი აღუწერიდ არს მრავალთა წერილთაგან, რაც გარიგოს ეკე-

ლეკთან შესახვედრად გრაძ! ყოველე, დახშულაჭიან ეჯუბალ ჩუსულმენგანი ბაგენი! ჩანდა ძალი ჭ აშენა ჩემი, ჭ დაგუსა შე შანტოდ ჯგითანცა სანთა შოლოდ სანთელსა ზედა, ჭ გითანცა ბე ნაცვიალსა ანჩს სავანასა!»

სავან. ათისგება ქალაქია, ცხენთა, მთანაკლერთა ჭ ალაზანთა იგი. ბასთან ჩუსულებითი საქმე. შოლოდ შუსგანსა ჭ დაგუსა შინა ქრისტიანეთა ჰპოვებდა იგი სახარელსა. მთანაზოთა ქვითხეთის მთანაკლისთა მიიდეს მისგან წვალებითი საყდალი ცხენისალისაგან. მან ჰპოვა ენა შესწავლა იგინი მთანასკენა შინა, შესხა მეგანა ჭ ურანსკნელ გამოსულა იგანი, «ვი ჩვენ დედაბრობასა, ეს ჩვ ენისნელნურეთანი. ესენი ჰსკითხულნენ წვენთანი იგანი, დანახა შენახვისასა.

შემდეგ ჯვარისთანი ამაღუგეთისა, ამ ჰყოფდნენი ბასხმულან მთანაგან დაბნელისაგან. ფიქრებსა ჰსულდა მალით განგრეცელა მასხმულან სანგუნეანისა, ქვითხეთის მთანაკლერსა შინა დაეკვდნენ შენიდელ-მთანათანა. ხოლო სრულებით გუნქრა იგი 1821 წელსა. ამ წალათაგან აქამდინ ანდახა ახმოდა ეკ ხმა ანც დაბ დებისა, ანდა გოდებისა მასთა ჭ ადე დედეზედ იქცეოდა ჭ ინგანდა ეკ ანგსკი ეს სახსოვრთა, ძველის დროებისა ჩვენთანა. თითქმის ყველა შენქრილი იყო ჯვანასკნელ ხანელებით ჰსხვენ ჰსულდ დროებისა, ადეს ვანცებამან ქვითხეთმან ანმთარეინა თავადი

სანატრელო გუშამო! მაუწყე, სად ხარ ბიწიერებაში იგი მადლიანი სული შენა? სად ხარ შეგვევე იგი? სად წახვედი? გაის არწმუნე? გაის შეგვლინე? კვლთა შენა დუთისათა! — ჰო!! კვლთა შენა დუთისათა? დაუკვნ ნება უფლისა კურთხეულ უკუნისამდე!

ჰე კეშარიტად! «მხართაგან სულნი კვლთა შენა დუთისათა»! ნამდვილი სიწმიანოა ორქმელი ესე წინასწარმეტყველისაგან, ჯე ვხედავ იგი საქმეთა მიერცა შენთა, რომელ განგამზადებიეს რა სულისა შენისაჯს საკუნე წიადთა შენა ხალხთა, ანა დაგიტევებიეს უზრუნველად მიწიერება სიბილწ-

---

ითანე ლუკაშსაბის ძე თანასწორ მოციქული განმანათლებელად ჯე განმანმენდელად მოანასკვრისა ამისა. მან განათლა ქ. ლაშარი, განაშენიერა, იყო უთვალთა ხამკურვალთა ჯე აწ, სასიხარულოდ ჩუენდა, ისმის შემე მარადჟე ქება ჯე დიდება დუთისა, ზიცთაგან მდუმელობითნი ხალხნი, თუმცა ჯერეთ რაცხაით მცირეთაოთა მასცა ხედავდა განკრძენებინა დღენი ცხოვრებისა თჳსისა სიწმიდალიძდან ამა მოანასკვრსა შინა, სადაცა მჳდებოდა სიწმიდეგან შეკუთ ებული სარწმუნოა ბერებაში თჳსი. ხოლო ამით წარხდა ყოველი განკრძანება გულისა მისისა; სიწმიდალი ეწია მას რესხეთს. ხსოლოდ გუშამა მისმან მიუდობით განიკურნა განხლებული მის მიერ მოანასკვრსა შინა, 1836 წელსა მაისის ექდესა, რომელსაც დროსა თქმულსა შინ ეწვია ესე, რომელთაც ჩუენ თჳთ მწყობელი ეპისკოპოზისაგან მისისა.

აჰ! ეიტყვან ბიძა, ნამეტნავისაგან გულისა.

ს. საკანელა.

ლენგული ვახსა, ეს წარმოგემართვას ორი წიგნთა შინა ცხრაძალთა, ამაღლება გულსმოდგინებამან შენმან ცამეტიდაცხრა საუკუნოობითსა დაგეუცებასა და უქმობასაგან. ტაძარი ესე განუხებამს წიგნსა თჯსსა გეგონება შესსა. ითა უმცროსითა განმზადებულებითა, ამაღლება ნამდვილი მშობელი და განწმენდილი სული შენი კელთა შინა დუთისათა განსუენებულაჩს, სიხარბითა მოწაფე ქრისტესო! ჩოთელმან ეგე «წიგნასწავ განგაჩინა და წიგნისწარ გამოგიჩინა დილის მუცლით შენთანავ (ძსოვსად სამოელისა). მანვე წიგნისწარცა გეწოდა განსასუენებელსა თჯსსა და ჩოთელმან გეწოდა, მანვე განგამართლა, და ჩოთელმან განგამართლა, მანვე გიდიდა სიტყუებათა მიერ, სიტკუსაებრ მოციქულისა. ჩამეთუ შენ სანატრელო და საუკუნოდ სახსენებელო, სიბრძოთგანვე მოიგენ შენ იწყოთგანებად გონიერება, და ბასაკად სიბრძნისად ცხოვრება ჯუბრო; და არა აუფლე ბიწსა ჩასამე ასგსა შიგან შენსა უფლისად, გინდგან დამტკიცებულ ყუე სიკრძითგანვე შეურყეველსა კლდესა ზედა წმინდისა და მართლისა სიწყუნოებასსა; და გითანცა ზეთის ხილი ნაყოფიერი განგიდიდა ბეშვებითსა ძენსა ზედა კეთილშსახურებასსა; ეკურთხედი ჩსჯულსა უფლისასა დღე და ღამე, და იძწყუსბოდი ცნებათა შენთა ნაკადულითა, გამოჩენილი ნაყოფად ზეთის წყალობისასა კოკეტთა ძეძრთ მოქმნეთა, შით ძმეთუ, კოშნთა შიანა ჩტოთა შენთასა ჩსდაიდეს ბრწყინვალენი ორი სხსხლნი შენისა დუთისაშსახურისა ბეჭდისანი!

შენ დაგიფარეთ ბიბლია ქრისტეშენის ყოველ აჩქმაზე ბერძნულებრ და ხელმძღვანელად გიქმნიათ წმიდანი მამანი ეკლესიისანი, რომელთა ცხოვრებაში ხედავ შენსა, ეს სიდიდე მიაღწიე ნუნა ხარისხოვნობა, ბრძნა ყველაზესა შეგიძლიან წესსა, ცხოვრებისა გიყვნენ დიდებული სახიერებისა შენისა, სიყვარულით შენისა მიმართ ჩემსა, ვინც ყველაზე მათ შეიძლებელი ჰ ძოძუნებული ვიდა ჩემი ხელი ამ ჩემ ხელით ამ ჩემ ხელით ამ ჩემ ხელით

ბასილ[illegible]. ცნა ცუთაგული თჳსა შენსა ცდაგონიდ
ოდეს ჴედაცა გაძნა ეცდეთ ბედაგენებით ჴუთ[illegible]
გრძალვებასა ვასა, რათმეცა ძალდა შემდეგომად
რათაცუნიაზე ჴედათ ცნობილებაჲნა ესთა ცალხენ[illegible]
ცემა ესე შენი, რაამებავნა მიხედა მით მახენი
სახელ-ნახატალებით ჴოდეს შენი მიხანსილ.

შენ შეიძლებელია კეთილი შენსაძლებელ-ჰყო,
ანათა ფუძეთა სიძეჴენიანი მიანებს! ჩნა[illegible]
გითაძეს გამაცდაცი მჴედანი, შინაჩიდეს სიძნაეს
შიანი, ზეცეთანის ჴ ქუსეჴენიანი ადამიანებდიან
მოანებას ხალეთანის შეფლასა, დაჲე კოველ კედ
გიჴმანთაბით დიდეთა, გეძრებიაი, შენთა ძრეთა
ჴ ცრეთა დენიანი ხოდა დდასით მოანებასა
ჭიჭყინეიანის ეფლასა; სიახლიანით მსახეჴებით,
საჭეჴით საკეჴულებით ეჴიეჴულებით, მოანიდებით,
ჴ შენდა ენეჴეულთა შკედანიჭით კეთიდს
ჴანმატებით, განკაშჴულებია ჴ განჴრეჴულებით
მითით; ჴ ამით მიხეჴილ სითიანდია. კეთანასა
კეთისანს, ჴ ჴეთასა დამეთის, რათდასითჴ
მჴანიხლენც ეჴრეჴენი მოიხენ შენ მჴანიხლით
ეფლით შეთიანს; ესე იეი, ჴეთისეან კანსეენა
კეთა შინა მასთა მანთასა სეფასა შენისა;
ხოდა კეთანანეან ქენანი, მიჴდითანი, ნაჭნი ჴ
სკეფაეანი ესე აქიდებანეი ნაშნი, სიძენისა,
სიმანდასა ჴ ენასეოდ მსახეჴებისა შენისანი!

გითქენა ამითა ენდესი ჴ ენანეფესი ჴ კანა-
დეფება ჭინის სეფასა შენასა; შენ გ[illegible]
ეთა შინა მეთაქან, სიეთეჴანსა სითეფსა ამა

შინა მქცევსთ, მოძღუ-შუსნაგრძან ჯაბუკთან, სიმკვდრისა დუსულსა შინა შეყოფილთ, აღიდე შენი ქარწყლობისბრძენებელისა მოსახსენიას შენსა, ჯე ცხოლეთა მისთგან წუნთანილთ, მდუდრებისა ჩასაკისა, ჯე მძლეგრებისა ბუნებიხსა აღგრძანებენ, ყოთრცა ბრძენთან კედოვნით, დუსულის სტადიონსა შინა ხსენუელრად მსჭიმოდთ, დაძონე სულსა კორცი, ჯე დაიცვე ესე შენი ქალწულებით ჯე უბიწოდი! ვაშა სიმხნესა შენსა, ვაშა დიდისულობასა შენსა, ჯე ვაშა დუთისაძოშაებასა შენსა! » მოვიდა სარწმუნოთა, შეყვედ სიხარულსა შენისა შენისა!

ჯე ძვეშულად ძალი გოხქუა ქუნდისმოქმედებისა შენისათჳს? ოჯი ესე ჴმინდა ცაძრი, შენ მიენ საუკუნეთგან განსულებული დადებს კმა მიდელად დიდსა ქუნდისმოქმედებსა შენსა, რომელსა მადლით სრულყოფს მისწრაფებული მე. ჯე მაცხოვლებდი ამა განცხადებისა სახელისა შენისა მოქმედად ამისა. ხოლო მე მცნებისა მაცნეთა დაშეცუმდისა, ამათუ უცხოსა გოხთჳსმე განძიცხადებიეს მით თჳს, აჰა აქა მდგომნი ვიცინი შენთანა, მგოდებელნი ჯე ცრუეთა მიდინებულნი, ჯე მაშინ ლოთ შეც რომელისათჳსცა გიეთაშე ამათ ჯე ბოძოტერობანთა კეცთა სხუასუენ ეოცნათ, ქუნდის მოქმედებს ესე შენი, სხუათგან ქმნილად, ჯე სხუასუენ განჰოქუნს კეთა შორის, ჯე ნაცელად შეწევნისა, ნაცელით მაბრძოლებენ საქმისა ამის მადიად აღსრულებისა, ჯე ამისაგან რომ შეუძლე მე

ჭსჯ ჯ ჯ 

ესხვეშვლის შემწეობითა მისგან; მოკვდა და გარისუფლა შობილთა და დუპყრობა შენთავან ფრთოვან და საგრძალთა ქუეშე ჩემთა: ამიერითგან არღარა დავსცხრე გულდემდის გმობა საუფლისწულსა ჩემსა ზედა შენოჯს მსხუერპლთასა ადგილთანებად ბინდშობილსა მეკლესიისად, ჩემდა მოსაძთ ქმნილსა ამის ქუეყნის მოქმედებისა შენისა წილ!

გიხაროდა სანადიმოდ თუთ წმიდანისან ამან ეკლესიამან სიდუხჭლო ქუეყნის საქმე ესე შენი დარხოს ნეტარებისათა, და არა მეც და გეთან შესაძლებელიყოს ზეცისა ბრწყინვალებისა ხილვითაჱ ქუეყნით დავარგა, და ესოდენ ცხადისა საქმისა შენისა დადუმებად, რომელიცა გეწადა შენ სიმდაბლისა და სათნოებისა შენისაგამო? და გეთან დავარდებოდა სიტყუა ესე წმიდანისა სახარებისა: «არა არს დაფარული რომელი არა გამოცხადნეს». მიხედენ წმიდანსა ამას ტაძარსა, არა შენ მიერ განშენებულსა არს ოქროვანთა ამათ სამკაულთაგან? არა შენ მიერ წარმოგვლენილ არიან რაისათ წმიდანი ესე ტაძარნი ძუძუასად მოოჯახდნი, რომელთა ზედა გამოხატულ არიან მამულისა შენისა ყოველნი წმიდანი მნათობნი საქართველოჲსანი. სოხად შენდა სახსოვი შენი? არა შენ მიერ გიშრობიდანვე წმიდა ესე იატაკი, წყობითა დიდართა დენისაგან დადგომილი, რომელსა ზედა დაიწყნეს წმიდანი წინა შენი უსჯულოსა დანთეშურახისაგან? არა შენ ხარა მიზეზი აქა მოხადებად ქრისტიანეშეცთომილებისა დიოსისა? არამედ წმიდანისა ამის ტაძრისა თუთ ქუანაცა დიდებენ დაფარულსა

ამას ქუსლის-მოქმედებასა შენსა, ჲ მე გითარ მეძლო დაუარებუა ესოდენ საჩინოსა ჲ საღმრთოსა ამის საქმისა შენისა? რომლისა ნაცუდად ჰხოე, რასა იგი ეძიებდი საყრმით შენითგან, ჲ მიემთხუე მას, რაცა იგი გსურდა; ესე იგი, უშცხუენელად წარდგომაჲ წიანაშე საშინელისა საყდრისა, ჲ შეკედრება მართლისა მაგის სულისა შენისა კელთა შინა ღუთისათა!

ხოლო მე რა გუო აწ უდონომან ამან შენგან მოკლებულმან? რა ესე მიყავ უცნობთაგანცა საუკუარელო! მე აქამომდე მომდოდებელი ბედნიერებით მოსდგაისა შენისა განგებსადებოდი საბარულით ჲ დღესასწაულობით მიგებებად შენდა; ხოლო აწ გოდებით ჲ ცრემლით შეგემთხუევი გეწრო ქალაქით უსჯულოდ მოდებულსა გუამსა შენსა! ჲგ თხოვისამებრ შენისა გიმზადებდი შუენიერად შეგკობიდსა სენაკსა, ჲ შენ მაძულე აწ ბნელსა საკანსა შემწუედევა შენი! მე მოგელოდი ქუსლის-მოქმედთა კელთა შენთაგან დაფლუასა, ჲ აწ უწუალონი ჲ უდიდესნი კელნი ესე ჩემნი დაგეფლგენ შენ! გაჲ ჩემდა! ესე იყოა ჩუენ შოდის საწუთოსა ამის შინა ვიდრე საკუდიდამდე ზოგად ცოვლებისა შეთქმულობა ჲ ვიდრობა? რა ესე ჰუაგ სანატრელო, შენ ადეგრძნდი კორციელი, ეხე ენგელოსი უკორცოთა ანგელოსთა თანა დიდების-მეტუუსლებად ღუთისა. ხოლო სიბერე ჩემი ცოცხალ-მკუდარი შთაიუსნე ვიდრე ჯოჯოხეთამდე სავალალოდ ჲ საგოდებელად თავისა ჩემისა დაკარგვისათჳს შენისა!

ანუ ვინდა იდუჩიდეს ჴე აშენებდეს სავანესა ამას შენსა? შენ არდარა ხარ ქუეყანასა ზედა, ჴე ჩემ შორისცა დაცხრომილ ჴე განქარუებულარს ყოველი ძალი, გულს მოდგინებად ჴე სურვილი შენებისა მისისა, ვინაღგან მოგუსწდ შეცა შენთანა! ვინ! ვინდა განაძლიერებდეს ჴე განამყნობდეს სიტყუათ თუ საქმით უმლურებასა ჴე სიგლახაკესა ჩემსა შენობასა მისსა ზედა? ვინდა ნუგეშინისცემს სულთმოკლეობასა ჩემსა სანუგეშოთა ადთქმათა ჴე წერილებათა? ვინ გამოაჩინდიდეს მწიანსა ჴე უნაყოფოსა უდაბნოსა ამას შინა დამკჳდრებულთა გლახაკთა მონაზონთა. მლოცუელთა ჴე მოსსენებელთა შენთა? ანუ ვინ შემოსდეს შიშლოებასა მათსა ჴე მოწყალებით კულსა ადუჴრობდეს? აჩა ვინ აჩს! აჩაგან უგის შემდგომად შენსა ჴერეთ მობაძავი კეთილშობილისა სულისა შენისა, ჴე დაშთომილარს მონასტერი ესე თჳნიერ უოველისა შუენიერისა ჴე ნუკეშინახცემისა. გაჩნა ჴესაგ ძე წყალობისა დიდთასა, რამელ ლოცუათა ჴე შუამდგომელობათა სახოსა შენისა უოველად წმიდისა დიდთაისამშობლისა მიმართ, აჩა მოაკლდეს ამის საგანისა მისისა საუქეთესოსა უქეთესად ჴე საზეთესა ზეთი უკუნისამდე!

ხოლო მე შენგან მარტოდ დატეუებული, სულო ქრისტეს მოუუარეო? საიდმით შეითუალ შეუუარებული, არა დარსი შენისა ჴეგობრობისა, არა საჴა განგეშორო განწმენდილსა ამას გუამსა შენსა, ჴე არა დაუტეო ესე მარტოდ, (უკეთუ იქმნებაჲ ესე დამოკიდებულ ნებასა ჩემსა ზედა), არამედ კიდრე

შეგვანახვნელად ადამიანშვილად ჩემდამე და ვიდრე ცხრაკლასა შენსა ჰქონდა ჴე ცრემლთა მაჴკურებელად მისი, გეგასპობდე შენ სიყუარულსა ამას შენსა ფასდაუნებელსა «წყაროდ ცხოვრებისა გზასა, რომელნი ვლენან ჭეშმარიტსა შენსა.» ჴე დასაბრუნებლად დაგვეწყა მახლობელ საბრალოსა შენისა ჰქონდა მიერ შესაჴედველად მძიმე ჩემი, რათამცა აქა სახლობელობითა ჴატოსანისა გუამისა შენისათა, ლოცვით ჴე მეხებით შენით მიგეთხოვნა სულითაცა მახლობელ უოფასა ცხოვრებისა სავანისა შენისასა!

ჴე შენ უოვლადსახიერო ჴე კაცთმოყუარეო დაეწიო? სულია წინამდებარისა ამის გვამისა სათნოსა ჴე ჩუენისა მოსიყუარულისა შენისა, რომელსაც მისცეს საუუთოსა ამის სოფლისაგან ჰქონდა შენთა შეკედრე ადთქმისაებრ შენისა, ჴე აღრაცხე იგი წმინდათა ანგელოზთა მწყობრთა შორის, ჴე უოვლთა წმინდათა ჴე მაცთალთა თანა, აღგილსა ნათლისასა, აღგილსა განსუენებისასა, სადაცა უოველნი წმინდანი დაჰკრძალებულ-არიან, რათა ხელგიდეს მარადის დიდებისა შენსა დაუსრულებელსა მას ნეტარებასა შინა, ჴე საუკუნოდ ჰუყო სხენება მისი, ამინ.

ა. ქ.

---

# სალაყბოს ყურძელი.

---

ლაყბობაის წოდებაის განმეორება, ოხვთად. — მწოდებელთას ვასუხაის გება. — წინააღმდეგაის წინააღმდეგობა. — აგტორი და ანა აგტორი. — ქართველთ თჯსებაის განმეორება. — იტალიანურ ენა და მაისი უქმობა ქართველთათჯს. — მიზეზი ქართულის ლიტერატურაის საძიებლათსა. — მოლაყბეთ ნავარდობა სალაყბოს მეიდანზე. —

---

ტყვილათ კი ან ანაის ქართულათ წათქვამი «რაც მგელმან ცხუანს დააკლო, რაც ანა მწყემსმა უარესი ქნაო» — ერთი ესდა მაკლდა! ჩემს სახოგადოებასა ჭეშმარიტი ჩემს შესაძცხვენელს სახელის წოდებასათჯს, ჩემ წინააღმდეგობასათჯს და, ანა თუ მხოლოდ ტყვილასში, რაოგორც საქმითგანა სჩანს, გადაკარგულს, გადაქაჯულს, ერთის სიტყვით, ეშმაკმა იცის რაოქელს ქვეყნის კუთხეში გამოჩენილან

ჩემნი უკან მხდეგნელნი! — განახოთ დღეის ამას იქით
ახლა საიდგან დამაწუებენ ჩანაბულის წოდების
განმეორებასა «მოლაუბეგ!... მოლაუბისადმი!... უკა-
ლო მოლაუბეო, პატარა-ცემულო მოლაუბეგ!» იქნე
გუთხეულნო რომელნაცა მაძლეგო ამ გვარს ხარი-
სხსა, ამას მაინც როგორ არა ჯაგრობო, რომ ჯუ
მოლაუბედ მსახავთ მართლად, კმა რადა არიან?!!
მაგრამ არა, ქართულნი მოგვდის უოველთვის,
წინ დაუხედავნი გართ... «პატარა-ცემულო მოლაუბეგ!...
ისე სიცოცხლით გამაძღებით, რომ ქარგი
პატარაისაცემა გახლავსთ, «მოლაუბე» განკრგებითის
ნაშინითურთ!... ქართულის ენის-მოყვარე ქართველი
ცხადად მიხვდება, რომ მე ვლაპარაკობ იმ სტრო-
ზე, რომელიცა იყო დაბეჭდილი «ცისკრის» შეთე
ნომერში, ე. ბერძნისა-გან, რომელითაც გაუგ
გვარიანად შემკობილი ჩემის ლუბობისათჳს...
ახიც არის... ათასჯერ ჰე ასი ათასჯერ ახი: არა,
რომელს კისმის ჩემი ლაპარაკი? ჩემი საუბარი,
რომელსა ჰსჩანს, ქართველთათჳს, რასაკვრველია
იმ გვართ ქართველთათჳს, რომელნაცა ემზგავსებიან
უკუღთ ბერიძეებთ, (*) გაუგონარია, სწორეთ
ოცდათანურს ენას ემზგავსება; იმ ენას ჰე იმ დუ-
დუკზე სიმღერას, რომელთაცა გართ ხელცემაში,
მაიმუნების მზგავსად, დაგვიდია ხმაი, შეკუნწულებთ
თითქოს გვესმოდეს რამე ჰე, სრულებითაც თუ

(*) საზოგადოდ რომ გოქო, იწყენ. მეტი გზა არ
არის, ისევე ნება არ უნდა მივცე კალამსა.(?)

ბევრმა, ბევრგანაც ვნახე ეგეთები... ჩვენი სჩვენს ოჯ
ლებთი ვერავინ ვერაფერს ვერგებს! შე ბეთრაძის სტატიის
მიხვედლისვე დაწუვებაში ამისთანა ცასლებიც ვამოაშუ
ვანია ჩემ, სწორედ მოგახსენოთ ან ანიც მოსა-
თმენი! ასა ჩვ მოსათმენია თუ ღმერთი გწყრებით,
ჩემ სოფლის მიგავსად ასეთა» ეცნ ეგრე
ლ ს ა ხ ლ ს ა ზ ე დ ა ვ ე ქ ი დ ა ნ
მ ო წ ყ ე ნ ი ს თ ვ ი ს ა დ მ ი ა ნ ე ბ ე ლ ე ბ ი
ე გ ი ს მ ი ს ა თ ვ ი ს ვ ე შ ე ვ ა ხ წ ა ვ ე ბ ი
ს ხ ე ვ ა ვ ს ხ ვ ა ნ ა ი დ ი თ ი ს ა ვ ე ნ თ ა მ ნ ი ვ
წ ე დ ო ბ ა ს ა ? ) ამ სახით: «ვიწყოთ ეჭიდ,
ჩემ ყოველი საგანი, ჩასაც ურჩია ან შეატყვე
ეგი თქვ შემჩნის, ითხოვს განჩეგვნ ანუ განხიდგვნ
თქოთეულად.... თქვენი მეტრი დამანჩეს ამ სატ-
ყეებმა» მაყვსა შინა, თქვაშემჩნის, ეგი.» სკვნ
გელია ჭეშმარიტად რომ, ხსენება გი შეგვიძლიან
ამ ეგან სახელებისა «ლაბიდარი, ვიდეტეთი,
ჩვენი, ბლუტონი ან სხ.» ვახსენებთ სიტყვათა ენის
სალხთა უმეცრებისთა მწერალთა ან აქამომდენ ან
ჟი ან ვიცით, რომ ყოველნი განათლებულნი სა
ნი ამისა ცდილობენ დაწერონ ყოველთათვის
გასაგონს ენაზედ.. ტყვილათ ვი არა სთქვა
ცისკრისა» მეოხებ ნიჭიერში ე. ნიკოლაძემ
«ჯერ ჩვენი ენითაც წლის კურნალი ჭეშ აიტანს
ამ ეგარს სახელებსათ: ბრძოლაში ან სხ. ეს გასა
გებია, (მაგრამ მეორია შენ, ბეჭდებემ ესეც ვეშ
შეიტყო, ეს ბიჭები ამისი ჭკუასაოცარს ანდა
საზოგადოდ ჩვენი გამეშვებოდა,

გვაუწყებდა. ამასთანავე ჩიოდა ყველა მეზობელი გლეხობა იქაურ ყოფა-ცხოვრებაზე, ყველა მოითხოვდა ძველს ტრადიციებს, რომ ჩვენთვის სიფრთხილით მეფობა, სამშობლოს ერთასა, სიყვარულით ხალხისადმი მხოლოდ შეეინტერესებია, და ეგრეთი, ამ ანდაზის საგანზე ჩიოდ უოველთათვის ესაუბრებოდა ალალ ყოველთათვის სასიამოვნო, რადგან ეს ძველი ამ ცხოვრებაში, ამ გვარნი უცნაურნი სახეებით მკითხველთ დაეშინებენ, მაგრამ ამას, დღეთამან დაგვაეწყო ჩოსთ ჩიოდნ ბევრგზედეო, მეტადრე ჰკვლავუნია ჭართველნი. სულ ის ჰკვლავუნია «იგი და მასთანაა შინაო გვაუწყებს, ამ გვართ ლექსებს შეგვერთებით!... შე ბრძანეს გვაუგედრნის, რომ ეგენაირები სიყვარულით ჩვენთან მკითხველნია, ქართველნის ენის სიყვარულზე ჩვენნის წინაპრების მეცადინეობაზე. ჩვენნის მამულის ყანის დედებზე!!! ან საკვირველებაა! ვინა ამ დღეს შეგვესწრაო ჩოს ვინმე კაცი, ნამდვილი კაცი ჯ ამა ტყვეილი. ამასთანავე ჩოს იქნება სხვათა ჭკვეწარში ბიბლიოთეკონ, რომელიც იძახდეს თუ დმერთი გწყალობს, ნუთას ენას, ნუცა მამულს, ნუცა ზნეობას ახსენებ, მხოლოდ ღმის ტკბილზე ილაპარაკე ჯ შეგვიცოდეო, უთუოთ მოლაყბეს მოჩვენება ჩამ მოლაყბეობაო, ჩოშელიც იქადაგებს უმეცრებად ცუდის თხზვებაზე შეოკრებასა ჩუენში,—ასე ჩოს ეთი ოდენ შეკვიცოთ ხოლმე მაში ფილოსოფიური გონიერება ტკბილებით, აგრძნობებით, აგებოროებით.—მოგახსენოთ, ჩოს ეს ჯ ეს აცდაისა შეცდომაზეა,

ჩარეგანელნი მღვდლისანი, ისევ მაღლისაკენ ნიშნით, შესახედავად გაძღომის სიფაქიზისა და მოიწადინებენ!... ეშმაკისაგან ჯაჭვით შეკრულნი დასწყევლებენ! ხალხის შიშით გაოცებულნი!... ასეთი ამბავი ადრეც ნათქვამი გაუსაძლისებულ კაცთა ცდილობისაგან. ყველა კაცი შეგვიძლია თვითმე სხვა ტკბილ სხვებს მიაწერტყვით გასაშინაგანებით დიდის დაჯაბნაზედა, საღრეც ეგენიც სხვათა სიგვერებით შეიმეწყვიდათ, და რაც გამოგვიდა ბინადრობით ჭეშმარიტი კაცი, ყველას ტკბილსა მეტობასათა, რა ნახეთ! ეაშინ მოვედით, ეალგისაკენ გვინდა, ჭინჭველა, ეუტკვარი, ბუზი, ლხინები, ტ და ურდა დაგვსდევენ, მაკვანეს მეტობასთა: სხვილოცა ნახეთ?... ეაშინ მოვედი, აი სკვნილი, მაგ ბინადრობისათვის ოქალი ან მამიკრავს? ეს ურდა გვთქვეთ, რომ ამ ბინადრობაში სხვალა ბინადრისა რიდსა თამაშობდა, ისე რომ ეოველი ბინადრისგან თავს ეს ეცა ამბობდეს სწორედ ე. ბეშმეტსაც ისე მიხვდება, ეშმაკებულს სავანისაკენ ეთ თავი დაუნებებია ჭ წყალთაგან საქმე ეიქნებაო,—მაგრამ გონია ეუთნა აგრეთვე ეს ეიქნებაო,—«მეტს ნუ ვიტყვი ეიდე ავლანდეთ ადგილი, ეს ეუნი ნათლდება.» ამის ნაირადი ასლებია: ეგრედვე მიეკრნენ, რომ ერთნი სულთა ბედნიერთა ეუნი ადუღებენათ ეუნი, რომელნიც ეიდე ეროვანი, ჩუენნი ენისაც ეუნაიდებენ ან ეუნი ბიბლიაში ჭ თუ მოგეცათ ეუნაიდებენ ან შეჭმაც ეუნაი, ისრაჭელ წყნარადა, ხალხნო, თხილეუნათ, მოიეშიათ თეთრ ამბისა, ეი ეიქნება ახეთის ეანიანათლებულის ჭ ეაიხოვნოთ მოეიწეუნიათ ენისაგან თქუენისა ეანეიერებისაჭ

წუხელაჲ, შეშჩეობა ვნახე, რომელიცა შენთანაჲ წუხლობით დაცემულიყო! ახე წუხლობით რომ ცოდვილისაჲ საღმრთისა ადუღებაჲ მდგომარეობაზე დანახვებაზე, აკი ბერძენთა, რომელთაცა ახსენებს, ჰქონიათ ტკბილი მტკიცეთაგან ბჭეულად დანახსოვნება რომ შეაგლდათ, დაცა!... ჳ. ბერიძეს ხელიანა, მანდობა იმისაჲ ბალტონ ჯიღლოსთავეულის კალმის სახეა ააეენებს დაცემულს ლიტერატურაზე. ჯერ ნუ გაქმნებია იმასთან ტკ. ამდენი ცდილობაჲ წითენეი ეკუძეს ჩემი ქართველებისაჲ, რომ შენგეძლიან გაბედვით ქადილი, ახა რომელმა ბერიამ მიიღო შრომა დაბეჭდისა. ვინა რომ შეიძლება უნდოდა? ვინა რაზე შემდებარეა ჯანმრთელება სიზოგადოებაზე შემწეობით?... შეგხედე ცისკრის რედაქტორს თავის რედაქციაში ვინც ხარ ჭკვიანი ჳ. ბერიძე რომ ვიცოდე, რომ ამდენი სტატიაჲ დაბეჭდილიყო, რომელიც სულ ანათლებას ჯანწერაზე რაზე მიანც შეიქა თავის გასაც, იქნებ თვ ანა «ცისკარსა» მეთქი. რედაქტორმა დასანერწყინა, რომ მთელს ოსეთის ოქნიერება ჩვენს მხედველ ერთია, ჭ მაგვარს გჯახსა ხვენი ვიცით რომ ერთა სია ანა სენიანზე? ვიცოდე! ანათალს რომ ჰქვიანობდა, რომ გაჩნიერი თავსა ჭ ვიცოდი ან უყურებდი ბერიძეს შეგასიაა ნიშანა, რომელიცა შეხედვით დანახვაკობენ სიცრუეთ დასმენებასა, ჭ დანახსოვნება თუნდა ჰქონდა დაეწერა, იმათთანა სული ერთია!... ახერიმ ბერიძე! ახერიმ! ამისთანა დმერთნი ვინ ვინ ანდაზის ნიშნებით სჯობსიანა.

ხუთშაბათ ღამით ახლის გაჩოჩოლდგა ფ. ბერძნიშვილის სტა-
ტიას, ამასთან ერთად მეტითხველი კარგათ ხედავს
საქმეს!... ჭეშმარიტი მაგალითი გვაძლევს ჩვენა. ივანეშვილი
ნაშრომში დაბეჭდილს ფილ. ფერდაკლოვის «ცოდვაზე-
ხვედ.» ბევრნი კარგნი ბიძანი დაგვხმარებიან შემწე-
ობასთან, შემკვეთად კარგი მცოდნე, განათლე-
ბული და თუ გნებავთ უბრალო ქართველი
ფილოსოფოსი(?)... შენს ქებას ეს მოაქვს!...
ასეა, რაც ხალხიანია ფერდაკლოვს, მაგასაც ჩვენ
ვიხმართ, მაგრამ ფერდაკლოვს,—იმისი დაკლება
ჩვენთანაა. ასე რომ არ გქონ, არ დაეშართებოდა ის,
რაც გამოაგდებდა «ცოდვაზეს» შეიტყო ნაშრომში
ვინცხადებით; ჩვენიანობენ ჩვენთან ვიჩხუბდი თავსა!
ჩვენთანაც ჩაიხედეთ ყოველთვის ჩუენს თჳსებასა
და გულთბილ გულგრძელად!... თუ ღმერთი გწყალობთ,
ჩვიშვილი კაცი უნდა იყოთ, რომ გულგრძელად
ყოველგვარს პასუხობდეს პატიოსანი
კაცი, აძლევს ბიძაშვილს შემწეობისას, ქვეყანას სარ-
გებლობა შეჰქონდეს ცოდნა, ხელობა ბიძაში
ჩვენი ქვეყნიდან გასვლის ოხუნჯობაზე, ვითომც
ამისთანა კაცია ჩვენთან სრულებით დაუნაკლებია ჩვენიან
სამთავრობაში სანუკეშო!... ვასაკვირველია, რომ
ჩვენსა ეს ბიძაშვილება ეწყინოს საზიზღრად ჩვენ
შენობირის თავის დაჩრობა, მეცა ვიყო ყოყოჩის
შვილი ამ სამეინელებასა!... მართალია, ქალაქსა
საუბარიც ვინ გვა, უმეტესად სიბერეთა მხარეს მოხ-
ვეთოს, ანუ რა ჩვენ რა მოხვედება ზედმე ცოდილ-
ში, ანუ რა ჩვენი გამოდგის ასალი, (ქართული

ჩიტნებია რომ ამბავს!) და ჩვ ის მასხარებ-
მიდიან, ვინა მაძუნები, ვითომც გვეკვეთნენ,
ესე ყოველი მიშიო იმის სჯობია, რომელსაც
უნიშნველესი სცვნები წინ არ ეგულება, კერთხელაც,
ჭეშ ის ყველაფერი, რომ მკითხველნი ვანგაშრალდით,
რომელსაც შეეძლოთ კითხვა ჩვენის კალმ.
გამოსაცემისა, შეიძლების რაკი გაშრალდებიან
ყოველი ადგილად შეიძლება, ვინა ჩვენთანმანებს კი
იმას აქვსთითაისდიდებულებას!..თუკი ცუდია ის ჩვენ ის
იმაზეც ჩაიკითხავს.რაში აქვს შრომის. ე. ბერძენს
ხაშუალოდ ჩვენება უნდა ვითქვა, რომ ცოტა
დაუკარგავს დრო, ქართულის ენის შეშურება უნდა-
და, ქართულს ენას ცოტა ნუ შეეშველა, ამიტომ
რომ ბევრი თხზულებანი იმათ ქართულს ენაზედ
დაუბეჭდავთ, დასპობილან დიდებულები ამ
ხალხს, რომელიცა ბეჭდავს ჩვ ცდილობს ენის გა-
ლებასა.-ძველია რანდენიმე კედელ მოშენება ჩ
ჭიანმაღალია რეკლექციაში, მიშინ ისათვ მხილველ
ვხედ ჩვ ამ ხალხი, ჩვენი ყოველი დაუშვლებით.
ძველმა ვინათეთრებ, რომ ხალხად ენის ადგი-
ნებისათვს იმის დანახარჯებსა, ხოდონ შეიძლება
რაკი დანახარჯებით ხელში გვემატებოთ, ჭირი
კიდევ შეიძლება, ახლა ყოველთა ნაშრომი
ქართველთა გემატებს ყოველი დანახარჯებსაზე
თუ მაშინ ჭიანმაღალი იმ შეიძლეს ენა ჩვ ხმა
იმ გადაგიჭირთა, ამ ხმა იმის!... საქმე იმის
ეს. ზოგს ეშინოდა, ჩემი ხაზოგადოებამ, რომ-
ლისაც მიჭირდა მოსაბეს, რომელსაც ჭიანმაღალი

ითხოვსენ ადგილს ჩემზედ, და ძოძლის მეზობითაც განაგანძრახებ სიკვდილის მეიდანზედ. —

მოლაყბე.

## ლექსები:


ჩემს დას ეკა... . . . თ. გ. ოთხმელიანისა.

მწერი. . . . . კოლხიდელისა.

შაშვი. . . . . თ. ალ ჩიქოვანისა.

ძტრო ვასლუსტიანისა. . . ს. ლი.
სვანეთის ადუბასა-ზედა

კნიაზსს გ. გრ. . . . ანდ. ყასრაძისა.


## ვრცელია:


უსაძგუბლო ცხოვრება. . თ. დ. ცაცანაშვილისა.


## ვსწაულია და ქველოვნებაა:


დაფლვისა სიტყვა. . . ა. ტ.


(სხვა და სხვა ანბავი იხ. მეორე გვერდზედ.)